

Artur Möller

Kroppens komedier. Tretton noveller

Stockholm. Albert Bonniers förlag 1910.

[– Läs mer om verket här](#)

Det avbildade exemplaret tillhör Uppsala universitetsbibliotek.

Detta verk är fritt från kända upphovsrättsliga begränsningar. Vid användning ber vi att du hänvisar till Uppsala universitetsbibliotek och Litteraturbanken.se.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:

<https://lb.se/författare/MöllerA/titlar/KroppensKomedier/faksimil?om-boken>

Permanent länk (URN):

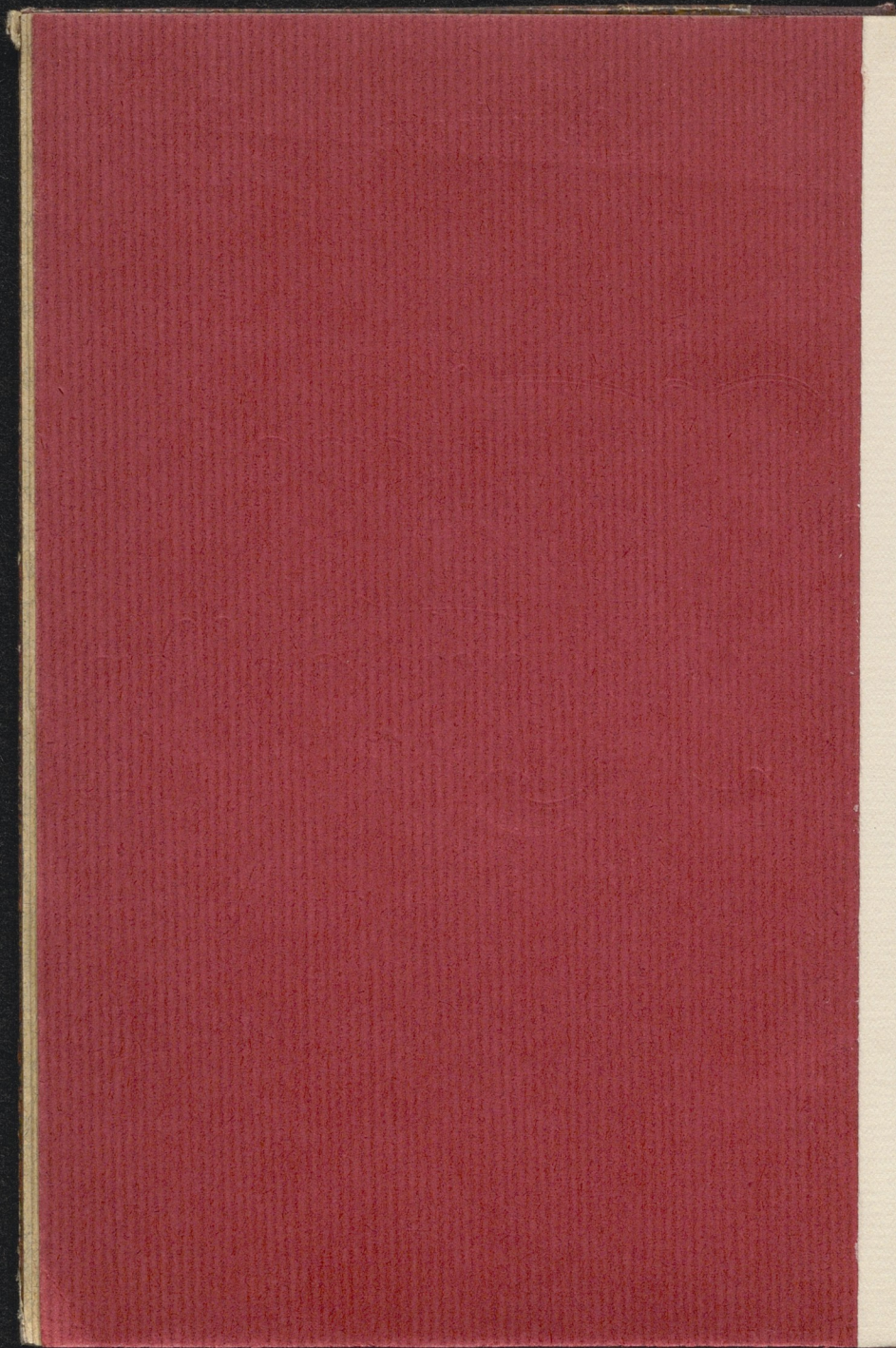
<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb1616194-faksimil>

373

Artur Möller

*Kroppens
Komedier*

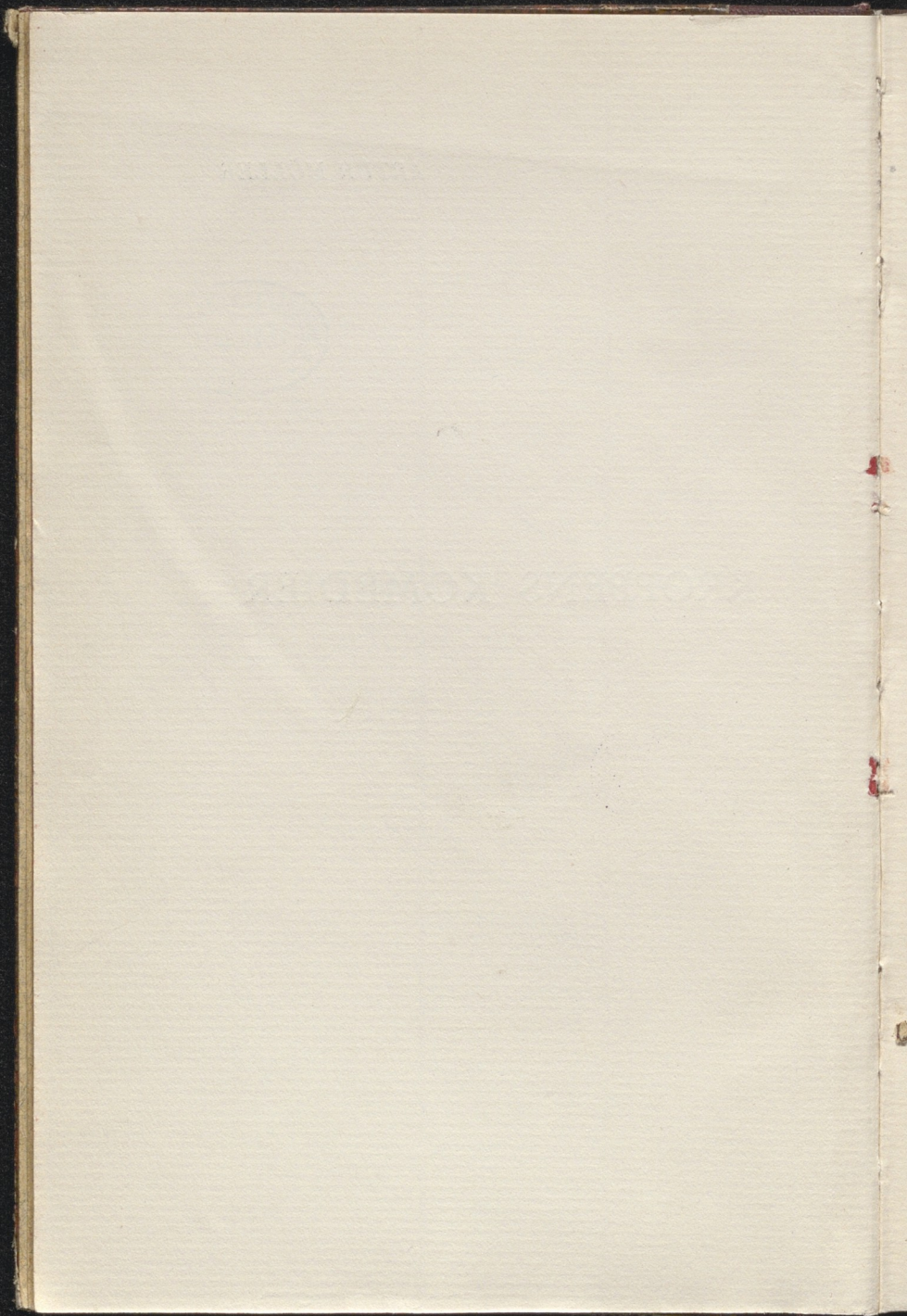

ARTUR MÖLLER

KROPPENS KOMEDIER

KROPPENS KOMEDIER

TRETTON NOVELLER

AF

ARTUR MÖLLER

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

KRÖPPERS KOMEDIER

TEJTON HÖJNER

AKTUS RÖLLE

STOCKHOLM

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1910

EROS MARTYR

EROS HARTYK

— Hvarför skrifver ni aldrig någonting i min tidning, sade redaktör Pålman och sjönk pustande ner i en fåtölj. Hans stora vackra ansikte glödde högrödt inom det hvita skägget, och handen skälfde en smula, när han med en liten nickelmanick i västficksformat snoppade sin Upman.

Den unge författaren räckte honom leende en tändsticka.

— Jag tillhör ju ett helt annat parti än ert.

Den store redaktören lyfte förvånad på ögonbrynen.

— Sää. Det var fan, jag trodde inte ni hade politiska intressen. Och det brukar för resten inte utgöra något hinder.

De sista orden föllo i något mer förtroligt raljerande ton.

Författarens leende undergick ingen förändring.

— Nej, de saker, som skola förmå mig att ta parti, måste allt ligga betydligt närmare mänsklighetens hjärta.

Från musikkaféet i våningen under trängde dämpade ackord af Lohengrins bröllopsmarsch till de båda herrarnas öron. Genom draperierna, som blifvit stående halföppna bakom dem, gapade ett diagonalt perspektiv af salongen utanför. Det kristalliska ljuset från takkronan flödade på två par blottade skulderblad, som i hvithet täflade med herrarnas veckade skjortbröst. Gruppen stod samtalande med lifliga gester i hörnet under en reproduktion af Sindings »To Mennesker».

Den yngre mannen återtog:

— Om jag inte missminner mig, kan ni nog hitta mig i någon af era papperskorgar.

— Hm, sade den store redaktören och lät en smula konsternerad fingrarna glida genom det hvita skägget — i så fall måtte det ha varit någonting stötande för den allmänna moralen.

— Just det, ja! — Författaren drog igen på smilbandet. — Och ifall jag nu erbjöd er någon

ting, som verkligen vore af mig själf, skulle det sannolikt gå samma väg af samma skäl.

Redaktör Pålman kastade på sin visavi en blick, hvilkens bekymmer mildrades af det innerliga välbefinnandet efter middagen. Så jämkade han fåtöljen en smula närmare:

— Säg mig, skall ni då nödvändigt skrifva om de där erotiska sakerna? Kan det vara så roligt! Har ni inte märkt, att sådant inte har publik hos oss?

— Jo, sade författaren.

— Tro mig, fortsatte den store redaktören eldad, jag har dock en tjugufemårig erfarenhet af vårt folks andliga behof.

— Totalupplaga 132,000, sade den andre med en lätt bugning.

— Men våra litterära pennor ha inte fått riktigt klart hvad det är frågan om, nej, det får ni ursäktas mig, se då på engelsmännen, framför allt misserna. De tala ur folksjälén! Och den svenska folksjälén vill antingen ha rörande förlofnings-scener eller fyllerihistorier, allt efter årstid och lägenhet. Kaviar och champagne kanske smakar fransmännen, vi tycka om lappkojs och ägg-toddy.

— Sigurd. Och han saknar visst inte efterföljare.

— Tala om erotiska problem! — Redaktören fnös till. — Erotiken har min själ inte några problem för oss. Ni vet, hvad den förste store svensken i litteraturen sade: kärleken är som att gå bort och göra en annan — —

Författaren lade med en snabb, afstyrande rörelse sin hand på den andres frackärm och motiverade med en varnande blick mot salongen.

En dam hade blifvit stående i draperiets öppning.

Redaktör Pålman vred på hufvudet — en smula mödosamt på grund af den ovana uppstående kragen.

— Nej se, fru Björlin, sade han och det glimmade till i de små blankbruna ögonen, som bibehöllo sin vakenhet äfven när det öfriga ansiktet slaknat. — Här sitter herr Vilke och jag och klyfver näbb om litteratur. Vill ni inte sätta er ned mellan oss och fälla publikens dom.

Författaren sköt fram en fåtölj till bordet:

— Jag tror inte, att redaktör Pålman velat säga någon oartighet. Men åtminstone för mig ser publiken ut på helt annat sätt — inte hundra-

höfداد som skådespelarne tycka — ack nej, på sin höjd tusenmunnad. Men den är klädd i smoking och vill framför allt inte ha matsmältningen förstörd till den väntande supén.

Redaktören slog upp ett fingerborg Grand Marnier:

— Hör, herr Vilke talar ännu illa om publiken, det verkar alltid misslyckadt frieri —

— Kanske det, skrattade författaren. — Men det är lika ofarligt som att hacka på mänskligheten. Ingen räknar sig dit. Klandret gäller alltid de andra.

Fru Björlin hade med värdigt, junoniskt behag låtit sig sjunka ner i den framskjutna fåtöljen. Det var en storvuxen kvinna på några och trettio, och det låg någonting af högsommarens oförlikneliga prakt och fullhet öfver hennes apparition. Men hennes väsen hade likväl icke den matrone-lojhet, den kossighet, som så ofta fördunklar charmen hos denna ålder. Hon var visserligen cendré, men i ögonen spelade en liflig mörk eld, munvinklarna skuggades af ett mörkt fjun. Pannan var också orientaliskt låg och slät. De 25 % judiskt blod, som hon fått i arf på mödernet, hade på ett

utomordentligt lyckligt sätt syrat den germaniska degen.

Vilke betraktade henne med den oförställda beundran, som förskaffat honom det orättvisa ryktet att vara en cyniker.

— Om jag nu sade er hvad jag tänkte, så skulle redaktör Pålman påstå, att jag smickrade rätten för att få den på min sida. — Ska vi börja förhandlingarna?

— Ja, låt oss bara skåla först, sade fru Björlin, annars bli vi så lätt högtidliga.

Redaktören smackade andäktigt och strök en smaragdgrön droppe ur sitt hvita skägg.

— Alltså, sade författaren — har ni läst något af hvad jag skrivit?

— Javisst! Jag har naturligtvis läst er senaste roman, *Kvinnor*.

— Nå, och ni fann den?

— Afskyvärd.

Den store redaktören slog sig på sina knän.

— Där hör ni!

Herr Vilke röjde däremot ingen sinnesrörelse.

— Och hvarför? sade han. — Verkar den inte sann?

— Joo.

Fru Björlin sänkte blicken mot paljettfjärilarna på sin solfjäder, som hon långsamt bredde ut. Ett leende, halft skälmskt, halft förläget, spelade under de mörka ögonfransarna.

— Och ändå kan den inte vinna ert gillande?

— Jag tycker inte det är rätt att ockra på publikens lägre känslor.

Nu var det Vilke, som föll i skratt.

— Ockra! Jo, det var just rätta ordet. Om ni anade hur inbringande det är att på ett osminkadt sätt skriva om sexuella ting här i Sverige! Ja, vi kan ju ta och fråga redaktör Pålman — han vädjade med en hufvudböjning åt vänster.

Den äldre mannen svarade med värdighet:

— Nej, till allas lycka är intresset för dessa ting tämligen ringa hos vårt ännu föga anstuckna folk.

Fru Björlin slog med en liten smäll ihop sin solfjäder:

— Då förstår jag så mycket mindre hvarför ni skall välja sådana ämnen.

— Välja! — Författaren sprang upp och

gjorde ett häftigt slag öfver golfvet: — inbillar ni er verkligen, att man väljer sina ämnen. Det är ämnet, som har valt mig.

Jag kan väl i Herrans namn inte skrifva om annat än det jag lefver i och som lefver i mig. Och då kan jag inte hjälpa, om man tycker att jag upprepar mig. Lifvet upprepar sina grymma paradoxer, mitt öde upprepar sig, och jag skall upprepa mig lika länge.

Vilke hade talat sig het, nu stannade han och såg fru Björlin sitta en smula konstnerad öfver utbrottet, medan redaktör Pålman lät handen glida genom skägget med det uttryck af öfverlägsenhet, som den sortens män med lätthet anlägga inför hvarje utbrott af personligt känslolif och oexploaterbar öfvertygelse. Han tog snabbt betäckning bakom sin öfliga mångtydiga ansiktsmask och tournerade öfver i konversationston:

— Jag föredrar i alla fall det framför att upprepa andra. Men smaken är ju lyckligtvis olika.

Fru Björlin högg ordet i förbifarten och återtog på nytt:

— Smaken, ja! Just den är det, som brister hos er, moderna författare, vet ni hvad! Jag

tycker inte det är smakfullt att klä af människor på det sättet, som ni gör i er senaste bok. Man skall väl skildra det ädla och fina i lifvet, inte det råa och — ja!

Redaktör Pålman nickade eftertryckligt bifall och påminde sig sitt julnummer.

Ett blidt leende drog öfver författarens ansikte. Han tyckte sig ha hört dessa ord någon gång förut — —

— Kära fru Björlin! Lifvet är en blandning af rått och ädelt — kanske mest rått likväl — af dröm och verklighet, af romantik och realism, allvar och skämt, inte sant? Och efter hvad jag kan förstå, kan då inte dikten heller bli annorlunda.

I denna sekund fylldes deras öron af ett starkt ackord från stråkinstrument. Det var icke från kafét inunder, det kom från festsalen, där man nu röjt undan efter middagen och orkestern intonerade *Quand l'amour meurt*.

Vilke, som fört den vackra änkan till bordet, reste sig med en bugning:

— A, boston — — då får ni inte saknas i salongen, allraminst för en så likgiltig sak som en litteraturfråga, sade han och bjöd henne armen.

Hon gaf honom naturligtvis ett lätt slag på armen med sin solfjäder, medan redaktören fick en blick: sitt kvar här, jag kommer tillbaka efter dansen.

— Akta er för honom, skrattade Pålman, belåten med att få blanda till sin whisky i ensamheten — det är en riktig mohamedan!

— Nåja, kanske i ett och annat, replikerade Vilke lika älskvärdt — jag tror, de ha rätt i, att hycklarna kommer i det sjunde och understa helvetet.

Medan hon tog sin kavaljers arm och samlade upp släpet i vänstra handen, sade fru Björlin med icke oklädsam kvinnlig halsstarrighet:

— Lofva mig i alla fall, att ni inte tar med några sådana — — intima kärleksscener i er nästa bok!

De passerade To Mennesker. Vilke stannade.

— Hvad tycker ni om den där?

— Förtjusande, sade den vackra änkan.

— Hvad säger ni! En naken kvinna och en naken man, som ligga och kyssas. Jag tycker den är upprörande osedlig.

Hon vände på hufvudet full af förtrytelse och gick bums i snaran:

— Nej, vet ni, det där var inget lyckadt skämt. Tror ni jag är från Grönköping, så jag inte tål att se det nakna i konsten!

Vilke sneglade på henne mellan halfslutna ögonlock.

— Aha, jovisst, i konsten tål man det ju, bland de bildade. Äfven i Sverige. Det är bara litteraturen, som måste ha kjolar på.

*

Festen var i upplösningstillstånd. Medan Vilke passerade genom den strålande filen af rum såg han här och där enstaka par i soffhörnen, men konversationen flöt trög och enstavig. Vaktmästarna började redan i smyg röja undan och tasslade inbördes med en viss fräck uppsyn, som kände de på något sätt att ståndsskillnaden höll på att utplånas med det sena klockslaget, damernas tillskrynklade toaletter och herrarnas trötta halfrus.

I buffén serverades påbredda smörgåsar och porter. Där stötte han på Pålman. Den store redaktören hade dansat. De hvita hårtestarna

klibbade vid tinningarna och stärkskjortan hade förvandlats till en vanlig skjorta, som såg helt indecent ut i den pompösa västöppningen.

Han mumsade ifrigt på sin Cammembert.

— Min bil är visst redan framme, sade han,
— Det är ju synd att vi inte ska åt samma håll
— Östermalm — vill jag minnas.

— Tack, jag går alltid hem. Det är min vanliga promenadtid.

— Ja godnatt, godnatt då. — Det var någonting i hans sätt att sträcka fram handen, som ville han så fort som möjligt komma bort från sällskapet. Det väckte Vilkes intresse. I dörren vände den andre sig plötsligt om och frågade:

— Apropos — ni har väl inte sett till fru Björlin? Jag har inte tagit adjö af henne.

— Nej, svarade Vilke.

Han blef mätt vid åsynen af de påbredda smörgåsarna och dref, ledd af en instinkt, tillbaka till alkoven, där de disputerat om sedlighet och litteratur efter middagen.

Där stod fru Björlin och såg genom ett öppnadt fönster ner på gatan. Hon hade bottinerna på och en karmosinröd aftonkappa utan ärmor hängde öfver hennes axlar.

Vilke närmade sig på tå, bredde ut armarna bakom henne och sade:

— Meliska Afrodite!

Hon gaf till ett litet skrik och vände sig om.

— Ja, nu är ju likheten fullständig. Men hur skall ni försvara er, ifall jag nu omfamnar er.

Hon skrattade lite konstladt, men likväl lugnad.

— Jaså, det var ni! — Jag kan väl bitas.

Han lät armarna sjunka och böjde sig fram mot henne med slutna ögon.

— Bit mig!

— Ni är tokig.

— Tro mig, om ni vill: jag älskar er.

Road och lite smickrad sade hon:

— Jag skall akta mig för att älska er igen.

Han tog med vidöppna ögon ett steg tillbaka.

— Och hvarför det då?

— Ni kan ju inte tiga.

— Min fru!

— Tror ni jag vill figurera i er nästa roman!

Tror ni jag vill, att hela världen skall få veta,

att jag älskat er — kanske hur jag älskat er. Nej vet ni, efter hvad ni sagt i kväll — —

Innan Vilke ens hann svara, hade hon kastat en slängkyss till afsked och var borta.

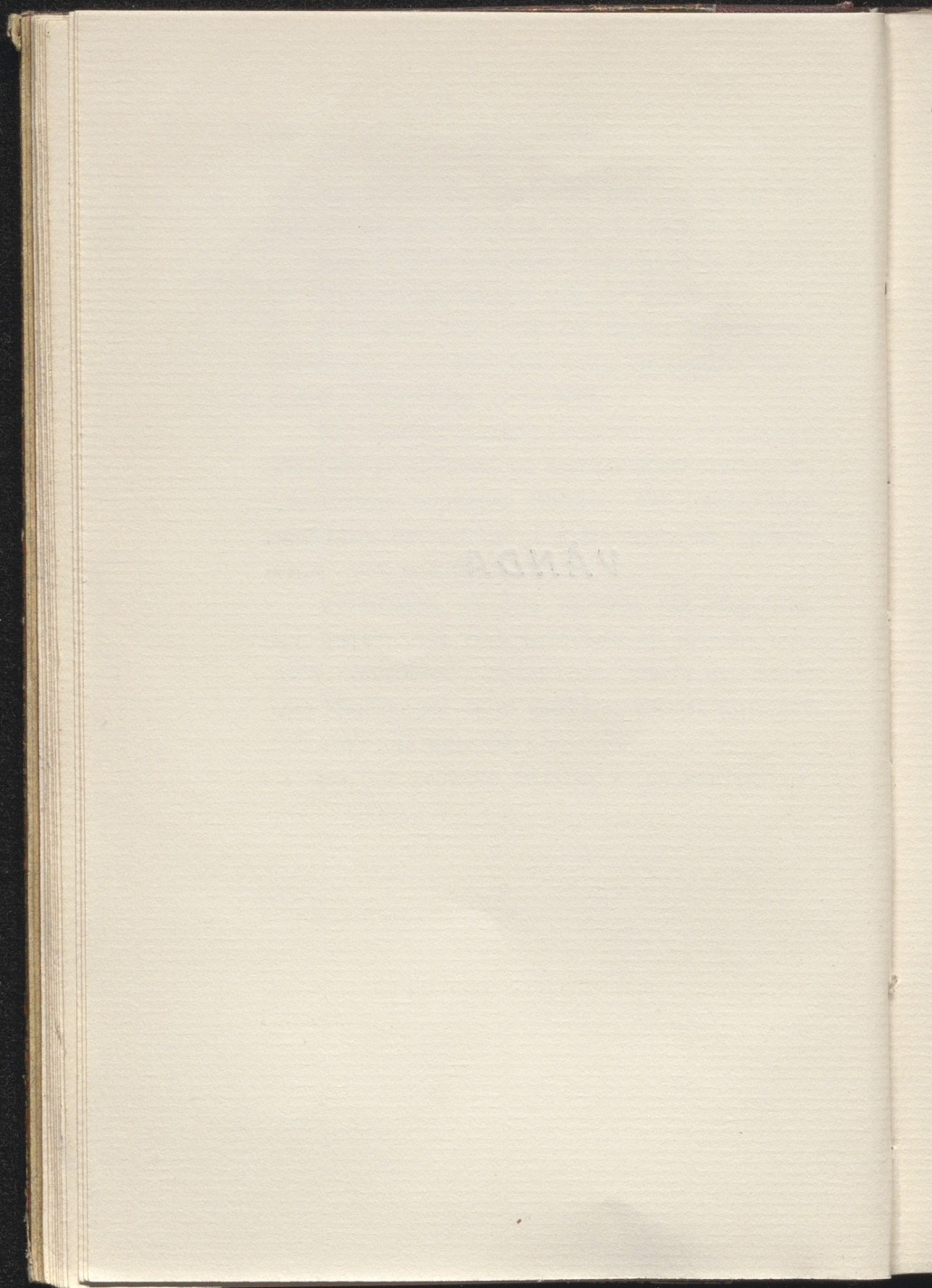
Han gick fram till det öppna fönstret och lutade sig ut. Där höll ännu en enstaka automobil — de öfriga hade kört.

Nu kom en gestalt i karmosinröd aftonkappa utan ärmar glidande på mattan öfver trottoaren, kupédörren öppnades inifrån. Ett hvitt skägg skymtade en sekund i lyktskenet, så rullade auton bort mot Östermalm.

Författaren stängde fönstret och steg fram till bordet, där han bräddade ett mätglas med grön chartreuse. Medan han tömde det, höjde han blicken mot taket med tragikomisk förtviflan och sade till sig själf:

— Den erotiske diktaren är en martyr,

VÅNDA

— Bernhard.

Han kände en hand vidröra sin axel. Men han fruktade att vakna och borrade hufvudet djupare ner i kudden.

Då hörde han bakom sig ett kvidande ljud.

Han satte sig upp och spärrade ögonen.

Det var den hemska timmen före dagningen. De båda fönsterkorsen aftecknade sig mot en hotfullt grå fond, för öfrigt var bara kakelugnens höga hvita skepnad skönjbar i rummet.

— Är du sjuk? stötte han fram.

— Tänd! Hon stönade.

Hans fingrar trefvade öfver nattduksbordet utan att finna tändsticksasken på dess vanliga plats. Samtidigt påminde honom ett plötsligt, ursinnigt hugg i bakhufvudet, i hvilket tillstånd

han kommit hem. Han kände, att han inte sofvit en timme.

— Hur är det med dig? upprepade han med suddigt uttal, samtidigt med att en dold förbitt-ring öfver att ha blifvit väckt ville upp inom honom.

— Jag tror, att det är på väg!

Han kände att han bleknade i mörkret. Hans pupiller hade nu ställt in sig, och han urskiljde spöklika konturer af det torftiga möblemanget. Hon hade sparkat af sig täcket, och det ena benet lyste hvitt rakt upp i luften.

— Det är inte möjligt, mumlade han. Det skall ju vara fyra veckor kvar.

I samma nu slog all spriten, som han hade inombords, som en tung våg upp mot hufvudet. Han sjönk tillbaka på kudden. Med en förnimmelse af utesäglig lycksalighet kände han medvetandet upplösa sig igen.

— Bernhard!

— Ja, ja, mumlade han med händöende röst. Du — får — — vänta —

I samma sekund tog henne plågan på nytt. Hon kastade sig öfver honom och skakade honom i raseri.

Mannen sprang upp och fick rätt på tändsticksasken på golfvet. Han var med ens sällsamt, skönlöst klarvaken. Den första blicken på hustruns ansikte hade sagt honom situationen. Han började klä sig med skälfvande och fumliga händer.

Tankarna hvirflade i hans inflammerade hjärnvindlar. Var det i detta tillstånd han skulle bli far! Skulle hans första barn slå upp sitt öga mot lifvet i denna ohyggliga gryningstimma!

Eller skulle det inte alls lefva, det var kanske ännu bara ett foster.

Och under tiden släppte honom icke en stupid melodi, som dunkats in i hans öron under dryckeslaget:

Å kors i Jesu namn
hvad det gick långsamt fram.
Vi hurra för den resan, när vi kom till Köpenhamn.

Det var i takt efter den hans tankar hetsade hvarandra.

Lyckligtvis hade hon nu upphört att jämra. Hon låg orörlig, hvit i ansiktet, med händerna knäppta under bröstet och ögonen slutna, till utseendet liflös.

Han njöt denna lisa.

Han gick bort för att breda öfver henne täcket, men blef plötsligt stående förstenad midt på golfvet. Ett stönande hade trängt fram mellan hennes läppar, men icke med hennes röst, ett stönande sådant han aldrig hört. Och samtidigt spärrades ögonen vilda, krökte sig hennes fingrar som roffågelsklor.

Han störtade till telefonen:

— Droskstation! Men i Herrans Jesu namn, hvarför svarar ni inte! Jaså, är det droskstation, en automobil till — — Ingen inne!

Nu stönade hon igen och vred sig, så hufvudet kom att hänga utanför sängkanten och det svarta håret släpade på golfvet.

Han försökte tre eller fyra gånger, han dansade af nervositet vid luren som en björn vid sin kedja. Men det var en stor bankett ute på Hasselbacken, som man just höll på att hämta gästerna från — — Till slut lyckades han hos en hyrkusk.

Han ville hjälpa henne på med strumporna.

— Rör mig inte, kved hon, och ryckte undan sin fot. Kan jag inte få dö i fred!

— Men kära barn, han försökte göra sin

röst öfvertalande, mild. Vi hade ju kommit öfverens om — här hemma går det ju inte.

Hon hörde ingenting.

Då stack han morgontofflorna på henne och krängde på henne sin luddiga, storrutiga nattrock. Ofvanpå den hennes aftonkappa, som räckte till fötterna. Efter att med en blick genom fönstret ha öfvertygat sig, att vagnen höll nedanför — spöklik i det svaga gryningsljuset med sina två svarta hästar — tog han henne i sina armar och började stiga nedför trapporna.

I början gick det bra, ehuru han med foten måste känna sig för hvart steg. Hon hade nu en frist, och hennes hufvud låg som ett uttröttadt barns mot hans axel. Han kände visserligen en ängslan att vackla framstupa, men denna ängslan förjagade ruset.

Men i tredje trappan tog värken plötsligt i på nytt. I förtviflan och kramp drog hon till armarna, som lågo om hans hals. Hennes krafter voro mångdubblade, han kände sig mista andedräkten. För att icke med sin dubbla börda störta handlöst utför, måste han befria sig från greppet och sätta ned henne på ett trappsteg.

Ute föll ett snöblandadt regn och i portöpp-

ningen lyfte en häftig vindstöt på hennes aftonkappa.

Den skyldrande kusken stirrade.

Han gaf order och satte henne in i vagnen.

Aldrig hade han farit så långsamt. Det kändes som vände sig hjulen motsträfvigt rundt i någon seg gyttja i stället för på makadamiserade förstadsgator. De rappade, enformiga fasaderna med sina nedrullade gardiner, bakom hvilka de öfriga mänskorna nu lågo i sin djupa, sorglösa sömn, gledo med snigelfart förbi det immade vagnsfönstret. Då och då fällde han ner det, hojtande åt kusken att köra fortare. Men han märkte ingen förbättring.

Inne i vagnen växlades icke ett ord. När plågorna ansatte henne för svårt, strök han hjälplöst tröstande sin hand öfver hennes, ehuru han visste, att en svag sinnesförnimmelse icke ens kan göra sig bemärkt samtidigt med en hundra-faldt starkare.

Till slut stannade vagnen framför en mäktig byggnad med ett hygieniskt och tillrättavisande uttryck, ungefär som ett läroverk. Porten var försedd med taggar och stängd med en tung slå.

Men i det upplysta fönstret till en liten portvaktstuga stack ett ansikte fram, och sedan han redogjort för sitt ärende, blefvo de insläppta.

I den stora stenhallen satt en sköterska i sin hvita bindmössa vid ett handarbete.

Han gick upprörd fram mot henne.

— Min hustru — ni förstår — men fort, fort!

Hon lyfte lite på hufvudet, kastade en vänligt ointresserad blick på patienten, lade lugnt från sig sitt handarbete och sade:

— Frun kan ju sitta ner här så länge på bänken, medan jag går efter förestånderskan.

Och hon försvann inåt en lång korridor.

Hustrun segnade ner på bänken. Men hon kunde icke sitta, krampen tog i, och hon rullade sig stum på golvet. Han mätte vestibulen med långa, ekande steg. Han tänkte ingenting längre, men tog plötsligt i att gnola:

Å kors i Jesu namn
hvad det gick långsamt fram,
vi hurra för den resan — —

Då och då stannade han och såg inåt den långa korridoren.

Till slut närmade sig verkligen röster. Förestånderskan, en reslig kvinna med fasta, stora drag, svarade på hans hälsning och gest mot hustrun:

— Men är det beställt rum?

— Ja, till den sjuttonde. Vi väntade ju inte så snart.

— Jaså, men nu ha vi fullt öfverallt. Vill ni ha rum, måste ni försöka på annat håll.

Hustrun hade satt sig upp på golfvet, hennes ögon hängde vid förestånderskans mun, som om hon skulle kunna frälsa. Vid dessa ord stönade hon plötsligt till af ångest. En svag skiftning gled öfver det stränga ansiktet.

— Syster Frida, vi få väl försöka ordna saken på något sätt. Styr om bad och rakning så länge!

Två minuter senare stod den äkta mannen ute på gatan, där ännu en enstaka lykta kämpade med dagern borta i ett hörn. Och nu först märkte han, att halsen var brännande torr och hufvudet kändes till hälften afsågad strax ofvanför kragkanten.

Rummet var kvadratisk med blåraprade väggar. Midt på golfvet sängen, öfverdragen med vaxduk. Den examinerade sköterskan, som skulle förlossa den unga frun, gick och stökade kring i rummet. Hon var en fetlagd femtioårs kvinna med klara ögon och skära rosor på kinderna. Kring munnen på denna mänska, som sedan trettio år lefde bland stönanden och jämmerskrin, låg ett utomordentligt jovialiskt drag. Då och då lät hon i förbifarten ett fryntligt och uppmuntrande ord falla till patienten.

Pauserna hade nu blifvit allt kortare. Nu stönade hon inte, hon skrek i himmels sky. Han hade aldrig anat, att en så gäll ton kunde bo i en mänskostrupe. Där han satt vid bädden med hennes hand i sin, foro dessa skrin som smältande is genom hans ryggmärg. Och för hvar gång hon tog i förvredos hans drag.

Bernhard Lennman hade alltid haft svårt att uthärda mänskors eller djurs jämmer. Ett barns skri, äfven genom en vägg, gjorde honom vansinnig, och en hunds kvidan fyllde honom med namnlösa marter. Han ägde olyckligtvis en stark fantasi i sin fysiska känsla, såväl för kval som vällust. Det var nog för honom att läsa om

tumskrufvar, sträckningar, tungutryckningar, för att erfara marter i motsvarande kroppsdelar och inom ett par minuter finna hela kroppen betäckt med kallsvett.

Och nu — den plågade var ju hon, med hvilken han blifvit ett kött! Skulle icke *deras* kroppar stå i rapport med hvarandra, hvilka skulle då göra det? Han icke bara föreställde sig den sprängande, bändande smärtan i känsliga väfnader, han erfor den med sina genom en natts vaka ännu mer öfverkänsliga nerver. Hans enda lisa var då hennes hand krampaktigt kramade hans fingrar, så ringarna skuro in i köttet.

Det var svårt att säga hvem som led mest. Här måste han, hennes man, hennes naturlige beskyddare, åse hur hon på det grymmaste brutaliserades utan att kunna stå henne bi!

Fyra timmar hade hon nu vridit sig på vaxduken, och han förstod icke hur hon orkade röra en lem längre.

— Nu måtte det väl snart vara öfver, sade han till barnmorskan, som hade stannat vid sängens fotända.

— Ånej, kom svaret i vanlig fryntlig ton, de riktiga utvärkarna ha ännu knappt börjat.

Hon hade icke fått ordet ur sin mun, då fru Lennman plötsligt släppte sin mans hand och högg med båda händer tag om sängstolpen bakom sitt hufvud. Kroppen böjdes af smärtan uppåt i en fri, hvit båge medan fötterna omedvetet togo spjörn och de härliga vadmusklerna svällde.

— Skrik, lilla frun, ropade barnmorskan, det lättar.

Mannen satt bländad af synens prakt, aldrig hade han sett henne så skön.

Men det var bara ett hväsande, som trängde fram mellan hennes läppar. Och i nästa sekund drogos knäna upp under hakan, hon rullades ihop som en igelkott.

Han orkade icke se det längre. Han försökte fästa sina ögon vid någonting annat, exempelvis den fjärde personen i rummet. Det var en liten smärt blek sköterska, på sin höjd aderton år. Hon var ännu bara elev, det var en af hennes första förlossningar. Hon var med för att lära sig och gå den andra till handa.

Hennes ansikte bar prägeln af oskuld. Endast ögonen lyste af en besynnerlig extas. Hvad rörde sig i den unga? Svor hon vid plågans läger, i den tunga dunsten af lidelse, blod och kval, en

evig renhet, evig jungfrudom? Nej, det var någonting annat, som brann i hennes ögon. Man kunde kalla det nyfikenhet, men en bäfvande, andaktsfull nyfikenhet. Hvad var det som kunde förmå dessa människor att underkasta sig sådana kval? Nog måtte det vara en sällsam makt, en lycka utan gräns, en den allra ljufvaste hemlighet, lifvet hade i beredskap — —

Manliga steg ekade i korridoren. Det var doktorn, som kom igen. Den lille satte mannen med de buskiga brynen nickade åt de båda sköterskorna, som nego respektfullt.

— Nå, hur går det? vände han sig till den äldre.

Hon svarade med sitt fryntliga leende:

— Åjo, det går nog bra, det är bara det, att barnet har hufvudet åt galet håll —

Bernhard Lennman reste sig och gick bort till doktorn.

— Tror doktorn, att det kommer att lefva — han skalf på rösten.

Doktorn drog samman ögonbrynen.

— Visst tusan tror jag det, om det också till en början får bli i bomull.

I det han klappade den äkta mannen på axeln, tillade han med en andlig förmyndares tonfall:

— Och nu skall herr Lennholm vara alldeles lugn, ifall ni skall stanna härinne. Annars gör ni er hustru en dålig tjänst — ni är väl en karl!

Det blixtrade till i ögonen på den andre, men han kom ihåg hvar han var och bet samman tänderna om svaret.

Innan han gick ställde sig doktorn vid sängfoten och fixerade sakkunnigt barnaföderskan.

— Hm, uterus är antagligen litet bakåttjälpt, sade han. De båda sköterskorna sågo på honom, som hade det varit en gud. Och Lennman gjorde den reflexionen, att icke ens den mest uppenbara vanmakt behöfde rubba mänskornas tro på sina gudar, bara de senare förstodo att attrapera den rätta mystiska tonen och posen.

I förbifarten kastade han ett farbroderligt uppmuntrande ord till den lilla smärta med de brinnande ögonen.

Hon rodnade ända upp i pannan af lycka.

Lennman återtog sin plats vid hufvudgården. Värken gick nu på i ett, hon hade inte längre några pauser att andas på. Ögonen sågo verk-

ligen ut att vilja tränga ur sina hålor, då och då utstötte hon ett skri, ett hest, dödspinadt.

Han försökte följa läkarens maning, bibehålla en glad uppsyn och säga några uppmuntrande ord.

Men då kände han plötsligt det steg i halsen på honom. Han störtade mot dörren, ut i korridoren.

Där stodo sex eller sju dörrar öppna till andra rum. Sex eller sju födande kvinnors jämmer blandades här till en symfoni, sådan han icke ens kunnat föreställa sig den i de osaligas boningar. Dessa kvinnor skreko icke, de skriade. Deras jämmer hade ingenting mänskligt, det var bara slaktdjurets tjut under knifven. Till och med i denna belägenhet märktes skillnaden mellan kulturkvinnan och de andra.

Den fadda, klibbiga lukten af blod och marter-svett trängde genom själfva karbolén.

Han störtade tillbaka in i rummet.

*

Det var öfverståndet.

I skymningen kom barnet, en flicka.

Hon vägde inte stort mer än två kilo, men

hon lefde, ehuru hennes skrik knappt var hörbart.

Sköterskan hade med ett förväntansfullt leende visat henne för fadern. Han såg ett litet rödbrunt, tuggande gummansikte, stelnadt i en otäck grimas, och vände sig bort.

Så efterbörden.

Blod, blod, blod och lefrar. Han tyckte att de tornade sig på golfvet, växte dem öfver hufvudet. Hur kunde en mänskokropp rymma så mycket.

Slöt han ögonlocken, sjönk det rödt och åter rödt. Det där skulle han få lefva om i många nätter — —

Nu stod han vid fönstret och såg ned på anstaltens asfaltbelagda gård. Regnet hade upphört, men blåsten höll sig, den ref och slet i de magra, tunna grenarna på en liten spenslig björk, planterad i en gräsrundel midt på planen.

Han tänkte på det lif, som denna eftermiddag tagit sin början i en kakelugnsnisch — —

Någon fadersstolthet erfor han icke. Konsten att bli far föreföll honom väl allmänt utbredd för att befoga en sådan känsla. Och glädjen skymdes af Ansvaret — —

Skulle den lilla han satt i världen få nog af hälsa, styrka, skönhet för att få sitt mått af lifvets solsken.

Han önskade i denna stund, att han haft någon att be till.

DEN FÖRSTA KÄRLEKEN

Föreliggande bagatell är bevisligen skrifven (äfven publicerad, i Svenska Dagbladet) före försvenskningen af *Jack Londons* urtidsskildringar, och utan kännedom om dem.

Viken låg djupsvart och blickstillä utan att längre spegla några stjärnor i sitt salthaltiga något oklara vatten. Bergets massa började långsamt ta form och skilja ut sig ur det öfriga mörkret, tills den skönjdes som en osäker kontur mot en grånande gryningshimmel. Djupa läten, lika snarkningar och suckar, stego upp ur vattnet — eller kanske från skrefvorna nere vid bergets fot.

Nere i vassen, ännu fullkomligt gömd i bergets skugga, hördes plötsligt ett rassel som af svärds-
klingor. Öfver vattenytan for en rysning, den vattrade sig för morgonens första käre.

En tung bölja lyfte sig med ens ett stenkast ut från stranden, strax efter steg en kaskad mot höjden, så att vida ringar vidgade sig rundt om. Det var som om en underström rört upp vattnet,

och någonting närmade sig stranden under ytan. Men från stranden smattrade plötsligt ett skärande, mångstämmigt skri, som väckte hundratals ekon i klyftorna ofvanför. En skara stora fåglar lyfte ur vassen. De breda, gulstrimmiga vingarna hade i spetsarna tre krökta klor, stjärten var lång och klädd med små glänsande fjäll.

Nu doko plötsligt två mörka spetsar upp strax bredvid den plats, från hvilken fåglarna flugit upp. Ett oerhört plumsande hördes bland de taggiga vassrören, och ehuru resliga och grofva som björkstammar, bräcktes och knakade de till höger och vänster. Under de två hornen visade sig ett platt, oerhört tryne, ur hvilket vattnet skvalade fram mellan betarna. En fruktansvärd labb trefvade efter fäste på stranden, men ref under försöken loss ett stenblock, som drabbade nosen. För en minut sjönk den tillbaka, och samtidigt hördes ett mullrande, vredgadt ljud, likt det som förnimmes vid en krater före vulkanens utbrott.

Bakom berget hade det ljusnat. Den vidsträckta vattenytan blänkte och på vikens motsatta sida hade höjderna börjat glöda. Dagens klarhet sänkte sig steg för steg ner öfver de säll-

samma, sönderhuggna sluttningarna, i hvilkas djupa fåror — outplånliga ärr efter snöskred och uttorkade glaciärer — en grotesk vegetation hade spirat fram. Förkrympta dvärgträd med rötter, som likt utspärrade klor huggit sig fast i skrefvorna, kämpade om platsen med låga buskväxter, hvilka lifnärde sig på insekter. De rullade hop sina läderaktiga, köttiga bladfingrar vid den lättaste beröring. Vid sidan om redan döda, ut-sugna sländor, rynkiga som en sprucken blåsa, kämpade ännu andra med sina skimrande vingar för lifvet.

Tystnaden öfver viken bröts med ens af ett nytt läte — taram ta tum, tara, plums, plums! Några lösa stenar hade hoppande rasslat utför bergväggen på samma sida, där den stora tvåhörningen just hade sträckt ut sig. Besten vred sig tungt i sin halfdvala, morrade doft och lade sig till rätta på andra sidan. Men han hade inte dragit tre andedrag förr än ett nytt block kom dansande utför berget. På grund af sin många gånger större tyngd hade det en helt annan fart, det var mer skarpkantadt än någon af de öfriga stenarna på bergssidan, liksom valdt med afsikt. Efter en sats på klipputsprånget ofvanför, föll det

rakt på tvåhörningens labb, som den sträckt från sig under sömnen.

Nu — vidundret tumlade upp med en fart, som ingen kunde ha tilltrött den mäktiga, oformliga kroppen. De små, stickande ögonen, som glimmade gula af ohejdadt raseri, sökte uppåt bergväggens otaliga rutor och afsatser. Högt uppe på en af dem stod den som brutit loss stenen. Det var en liten, en ömkligt liten, brun gestalt, som stod nästan upprätt på bakbenen. En yfvig, mörkbrun ragg klädde bröstet och lemmarna, bakbenen voro krökta och korta så att knäna nästan berörde marken. Den stod orörlig. Det var som om hela nejden höll andan. Så brakade ett rytande löst ur noshörningens bringa, och den satte sig i rörelse mot klippan. Men när den förlamade foten kom i marken, måste den på nytt vråla af smärta, samtidigt med att djurets ursinne steg öfver alla bräddar. Frustande och tumlande bland blocken vältrade det uppför slutningen på tre ben.

Nu började kanonaden med fördubblad fart. Dunk, tom, bom, katabom kommo de stora stenarna, kring dem smällde, hoppade och väsnades vresigt de små, som de drogo med sig i raset.

Dvärgbjörkar och ormbunkar knakade. Men tvåhörningen hade sitt tjocka hudpansar, och med hornen mot marken rusade och vältrade han vidare.

Den bruna gestalten retirerade långsamt. Från afsats till afsats. Den hade inte längre tid att välja sina projektiler eller att bryta loss de kantigaste. Mellan de båda kämpande minskades afståndet oafbrutet. Tvåhörningens bakben liksom sköto den framåt med kraftiga satser.

Mer och mer närmade de sig en platå, där den brune skulle vara nödsakad att inställa sitt försvar. Den låg så öde, som om en oerhörd hand gjort rent bord på stenytan.

Men vid åsynen af platån, ändrade den flyende plötsligt sin kurs och gaf sig i stället att springa af alla krafter utmed bergsidan. Under loppet svängde de långa, bruna armarna, som nästan nådde marken, och det tofviga hufvudet nickade. Ögonen stodo stela och vidöppna.

Framför dem stängdes vägen af en ravin. Bland stenarna nere på bottnen af den djupa klyftan plaskade en liten bergbäck, som om våren förde glaciärernas skummande och brusande, isgrå vatten ner till insjön. Men det var tvärbrant ner

till den, vattnet hade urholkat stränderna, så att de nästan lutade ut öfver flodfåran.

Den brune tvärstannade, såg med sina vilda, stela ögon först neråt, sedan uppåt klyftan. På ett ställe sköt ett stenblock ut så långt, att man kunde springa öfver den. Men det gaf osäkert fäste, hade under ett ras blifvit liggande så långt utöfver branten, att en stark knuff skulle vara tillräcklig att dånande stälpa det ner i strömmen.

En gnista tändes med ens i pupillerna. Flyktingen rusade upp på klippan, kände den svikta och darra under sina fötter, tog fart med de starka, gungande knäveckan och var öfver på andra sidan.

Hack i häl kom tvåhörningen. Bakom sig hörde den bruna några flåsande andetag — nu, nu hur besten äntrade klippan — så ett knakande och ett öronbedöfvande brak, när den störtade nerför branten.

*

Jakten var slut.

Lutat öfver sin ännu i döden skräckinjagande fiende, stod den bruna, upptagen af att med en hvass stenflisa såga loss den högra af betarna.

Den andra låg redan afflad bredvid på marken. Under ansträngningen sipprade tunga droppar fram på den ludna pannan, och bröstet hängde ner på det döda djurets manke.

Solen stod nu högt öfver bergåsen och det kala, sönderbrutna landskapet badade i hvasst ljus. Öfver insjöns yta, på hvilken seglade fram några vattenfåglar med vingarna utspända och krigiskt tillbakakrökta halsar, uppsteg en tung dunst, och från klipporna på andra sidan trängde en hyenas utdragna tjut öfver vattnet.

Bakom sig hörde segraren plötsligt ett tandsande ljud. Hon vände sig om, och såg en hand sträcka sig efter hörntanden, som glimmade på marken. Men ännu fortare hade hon satt sin starka, bruna fot, hvilkens tår voro krökta af klättring, på rofvet.

Samtidigt mätte hon med ögonen en gestalt, resligare och bredare öfver axlarna än hennes egen. Angriparen upphof ett utmanande, trumpetande tjut och sprang henne på lifvet. För att kasta kull sin fiende, grep han henne under armarna och försökte lyfta upp henne från marken. De hvassa naglarna borrar sig in i hennes rygg. Men hon bet honom i axeln, och sträfvade sam-

tidigt att snärja in hans ben, så att han skulle mista fotfäste. Han kände det heta, mjuka trycket af hennes bröst. Hennes hår kittlade honom på halsen, och hans ena knä satt inklämdt mellan hennes ben. Bettet i hans axel öfvergöt hans ögon med en simmig glans, han tryckte henne närmare in mot sig. Ett sällsamt, smeksamt strupljud banade sig väg öfver hans mun.

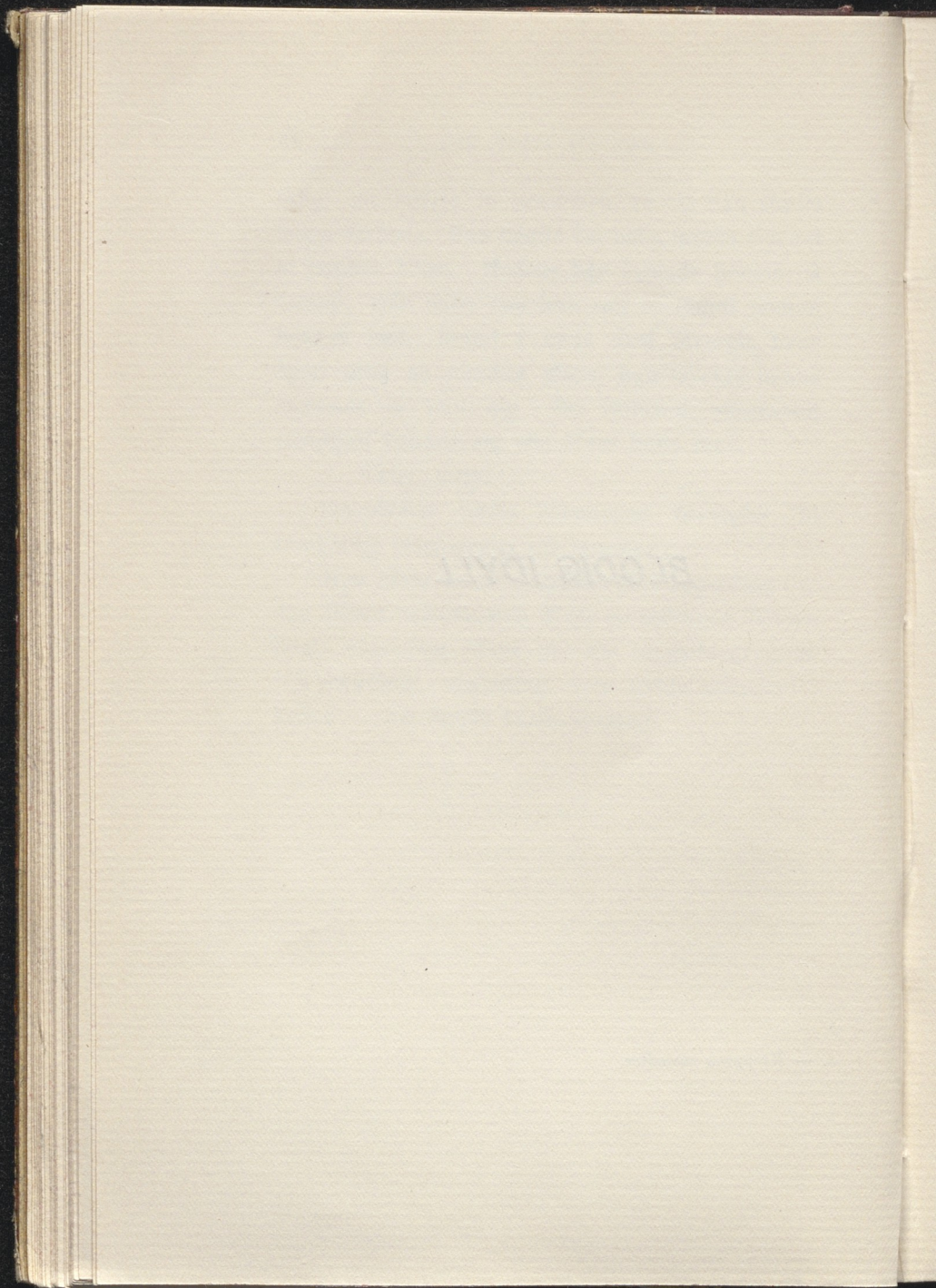
— Tatjy, tatjy!

Omedvetet hade klösningen öfvergått till smekning, brottningen till famntag.

Men öfver hennes ansikte gled någonting likt den första solstrimman öfver ett sofvande töckenland, någonting öfver allt det tungsint grymma och skumma, någonting, som födde mänskan i henne — det första kärleksleendet.

BLODIG IDYLL

4. — *Kroppens komedier.*

Fredagarna voro alltid tröttsammast på kontoret. Klockan fattades bara några minuter i stängningstid, och ännu stod en ansenlig kö utmed disken.

Arnold Morin höll upp en randig kavaj mot gaslågan ofvanför kassapulpeten. Han såg på de slitna knapphålen, de mörknade armhålorna och kände igen plaggets individuella lukt.

— Den där har varit här förut. Hur mycket skall ni ha på den?

Karlen svor på, att rocken var nästan obegagnad och aldrig stått på banken.

— Sex kronor, tillade han.

Arnold Morin kastade tillbaka rocken på disken.

— Fem kronor då, kom det i bönfallande ton.

— Tre är det högsta vi kan lämna.

— Men första gången fick jag fem kronor.

— Ni ljuger ju — ni sa' nyss, att den aldrig varit belånad.

Han öfvergick till nästa. Det var en väckarklocka, som regelbundet belånades hvar fredag och löstes på lördagen. Utan att ett ord väx-lades, skref fröken ut kvitto och Morin öfver-räckte med snabb och ferm expeditiöngest en tvåkrona.

Den nästa i tur var en liten flicka. Hennes ansikte skymdes af ett paket i tidningspapper, som hon lagt på disken.

Herr Morin, som var förtjust i barn, böjde sig fram och frågade vänligt den lilla, hvad hon hade i det myckna papperet. Han såg, att hon var blek och undernörd, hade ett ärr midt i pannan och ett par mörka, stjärnklara ögon. Samtidigt vecklade han upp paketet. En förläggssked af nysilfver och en smal ring med blå sten kommo i ljuset.

— Ja, min lilla flicka, inte tror du farbror får lämna ut pengar åt dig. Hvems äro de här sakerna?

— Mammans, svarade barnet och underläppen började rycka.

— Då är det bäst, att du springer hem till mamma och ber henne komma hit själf.

Den lilla blef tveksamt stående, i det hon stirrade på herr Morin.

— Se så, ge dig i väg nu, sade han med en uppmuntrande nick. — Hur var det här?

Chefen kom fram till Morin.

— Ni lämnade väl för tusan inte ut åt ungen? sade han så nära hans ansikte, att biträdet kände lukten af konjak och angostura.

Morin svarade på en gång djupt respektfullt och själfället:

— Hur kan herr Liljerot tro? Men jag sade åt henne att gå hem efter någon vuxen.

Chefen skelade upp till klockan, som just varskodde slaget med ett kurrande. Hans små, stickande ljusblå ögon riktade sig strax åter med bibehållet uttryck af välvilja på biträdet.

— Ja, hon är förstås åtta. Men herre jösses, vill ni sitta öfver och vänta så gärna för mig.

I det han krängde på sig pälsen med persiankragen, som en handelsresande låtit förfalla, tillade han fryntligt:

— Herr Morin som är så barnkär skulle skaffa sig en arfvinge. Det är min själ ingen konst!

Så gick han ner till Vega.

Morin drog en suck af lättnad. Samtidigt kände han sig belåten öfver sin chefs bevågenhet, som han visste aldrig var större än när han skämtade.

Efter att ha öppnat fönstret, granskade han ringens kontrollmärke genom lupen och lade båda sakerna på vågen. Aj, aj, det var inte stort metallvärde i det där! Sju kronor tillsammans var det mesta han kunde lämna.

Så tände han en cigarrcigarrett. Det var hans enda last, och den hade han till motgift mot stanken af brännvin, svett och gamla kläder.

Det knackade osäkert och beklämdt på dörren.

In kom den lilla bleka flickan med sin mamma, som var lika blek och hade samma stjärnögon, fast mer brinnande och mörka.

Hon böjde på hufvudet med en skygg sidosblick och stannade bakom den lilla.

— Nå, hur mycket hade ni tänkt er?

— Tolf kronor.

Hennes röst var så mjuk, att herr Morin, som hela dagen hörde skrofliga och gälla stämmor, spratt till.

— Det är omöjligt, sade han. — Sju kronor äro sakerna värda.

Kvinnan lyfte vänstra handen och drog af vigselringen. Den gled lätt öfver knogen. Hennes händer voro till herr Morins förvåning långa, med smalnande fingrar, ehuru naglarna vanställda af grofsysslor.

Herr Morin blickade ogillande på den släta ringen, som hon lagt på disken. Så sade han impulsivt, i mycket vänlig ton:

— Kan vi inte hitta på någon annan utväg? Man skall aldrig göra sig af med sin vigselring.

Kvinnan såg förvånad upp i hans ansikte. Det var en helt ung mänskas öppna ansikte, det hade uttryck af vänlig, förtidig förståndighet, nästan förnumstighet. Någonting i detta ansikte ingaf henne ett plötsligt förtroende. I det hon liksom med fasa sköt ringen från sig, utbrast hon:

— Om ni visste hurudan man jag har, skulle ni inte säga det.

Den af hunger och själsskakningar nedbrutna organismen gaf plötsligt efter. Hon brast snyftande samman mot disken.

Herr Morin skyndade fram med en stol och slog upp ett glas vatten. När skakningarna ändå

inte ville upphöra, gick han villrådig bort till flickan, som med ängsligt runda ögon stirrade på modern. Han klappade henne tafatt på hufvudet och sade:

— Det är allt en bra stor tröst för mamma att ha dig i alla fall.

Men dottern lyfte sin lillgamla uppsyn:

— Men nu ska ju mamma lämna bort mig.

Herr Morin blef upprörd. Ämnade denna onaturliga moder också försöka belåna sitt barn? Eller hvad var meningen?

Då stirrade plötsligt kvinnans mörka brinnande ögon mot honom i gasskenet. Hon hade återvunnit väldet öfver sig själf och sade:

— Jag kan inte längre ha henne hemma. Där stod en annons i tidningen om en fru, som tog emot småbarn. Men det kostar tolf kronor i månaden.

Herr Morins ansikte blef betänksamt. Han hade fått en inblick i lifvet, under de fyra år han varit på banken.

— Har ni tagit reda på hvem fruntimret är? sade han med sin förnumstiga, ansvarsfulla röst.

— Hvem hon är? Nej — men hon var

mycket snäll. Så svårt som hemma kan Mina aldrig få det.

Hon brast på nytt i konvulsioner.

Herr Morin tände sin cigarreigarrett, som låg slocknad på disken, och började gå fram och tillbaka på golfvet. I förbifarten sneglade han på flickan, som den snyftande kvinnan dragit intill sig med högra armen. Stackars mänska, tänke han, stackars mänska. Rätt som det var, stannade han framför dem. Men det stoppade vid en harkling, och han gjorde ännu några slag, innan han fick fram det han skulle.

— Om ni vill komma med hem till mig, sade han. — Så kan vi tala vid min värdinna.

*

Fru Ekström var en mycket honnert mänska mot alla, som voro ordentliga, m. a. o. betalte punktligt. Herr Morin hade alltid varit punktligheten och ordentligheten själf. Han var fru Ekströms finaste inackordering. Hans visitkort, på hvilket stod Arnold Morin, banktjänsteman, utgjorde den största prydnaden på hennes tamburdörr.

Hade fru Ekströms dotter inte redan varit gift med en välbeställd korfförsäljare, skulle hon önskat honom till måg.

Visst blef hon förvånad, när herr Morin kom dragande klockan nio på kvällen med ett obekant fruntimmer. Det var väl det hon minst hade väntat!

Efter hand fick hon syn på ungen, som höll sig i mammans kjolar, och herr Morin redogjorde med sin klara och brådmogna myndighet för hur han tänkte ordna.

Bakom hans rum låg en skrub, som af förre hyresgästen, en parfymagent, hade begagnats till lagerrum. Men där fanns ett riktigt fönster och kunde mycket väl ställas in några möbler. Där skulle Mina bo.

Och nu bodde Mina hos herr Morin, som betalade 25 kronor i månaden för henne. Hon fick välling om mornarna, kaffe på söndagarna och mat tre gånger hvar dag. Och så godt det luktade i hennes rum sedan! Det kändes annat än lukten i de rum hon förut varit i. När Mina somnade i sin nya säng, som hade ljusblåa omhängen, drömde hon inte sällan, att hon var i paradiset.

Herr Schmidt, som bodde på andra sidan tamburen, sade, att det var som i en riktig budoar. Mina hade mycket stor aktning för herr Schmidt, därför att han alltid gick till sitt arbete klädd i frack. Och hon upprepade för hvem, som ville höra på:

— Jag bor i en riktig bodear!

Om eftermiddagarna kom Minas mor och hälsade på. Tidigare än klockan sju kunde hon aldrig komma, så länge räckte arbetet i ateljén. Och när inte pappa arbetade, måste mamma sy så mycket mer, det hade hon förklarat för Mina. Och nu hände det mycket sällan, att pappa tog något arbete, det kunde vara någon lossning nere i Stadsgården, men då blef det bara mycket värre. För då fick han pengar att supa sig full för, när han kom hem hade han ändå aldrig ett öre öfver, och då slog han mamma.

Mina ryste, när hon tänkte på hur han sparkade mamma en gång, därför att hon varit »otrogen».

Hvad detta ord betydde, hade Mina aldrig brytt sig om att reflektera öfver, för när pappa var full, visste han ändå inte hvad han sade.

Men nu kunde det hända, att han inte visade

sig hemma på en hel vecka. Då blef mamma alldeles som förändrad. Hennes ansikte blef så lugnt och klart, och hon for inte samman hvar gång någon tog i dörren.

På grund af, att mamma inte kunde komma tidigare, fick Mina vara uppe till nio om kvällarna. Och det var det roligaste hon visste. Oftast spelade de tiddlewinks på en filt, eller också de löjliga familjerna. Ibland läste farbror Morin högt ur böcker, som handlade om mycket fina människor, furstinnor, markiser och grefvar. Så fina människor funnos icke nu för tiden: de gingo i sidenbyxor och värja och sade aldrig någon annan svordom än: på min ära! Under tiden knäckte mamma och Mina nötter tillsammans.

Så trefligt hade de aldrig haft det, och Mina skulle bara velat, att mamma också flyttat till dem. Men det vågade hon aldrig säga, ehuru hon var viss om, att farbror Morin höll af mamma också. Ofvanför sin säng hade han hängt en tafla med grön ram, som såg ut som ett porträtt af henne. Det stod visserligen *Beatrice* under, men det bleka ansiktet var alldeles likt mammans.

En kväll kom hon inte förr än klockan led mot nio. Hennes handleder skakade, och hon hade ett otäckt blåmärke under vänstra ögat. Mina förstod, att pappa kommit hem. Men ingen af dem sade någonting om det. Farbror Morin var blek^e och allvarlig, men han tog fram sin bok och läste högt för dem som vanligt, tills det blef sängdags för Mina.

Sedan mamma läst aftonbön med henne, brukade hon alltid strax ta afsked af farbror Morin och gå hem.

Men i kväll hörde Mina, att de satte sig ner i yttre rummet. Hon blef strax nyfiken. Nu skall jag låtsas sofva, tänkte hon, så får jag höra hvad de säga.

Denna plan slog icke heller fel. När lugna och djupa andetag inne från Minas budoar förkunnat, att hon låg i sömnens armar, hörde hon farbror Morin säga:

— Men inser Lena inte, att den enda lösningen är skilsmässa.

Skilsmässa! Hvad det lät fint, det brukades ju bara bland de rika, tänkte Mina. Inte kunde väl mamma göra skilsmässa! — Hvarför svarade hon ingenting?

Då var det väl meningen, att hon skulle gifta sig med farbror Morin. Mina hänrycktes af denna tanke. Då skulle mamma flytta till dem, och Mina skulle få farbror till pappa i stället för pappa.

Men så hörde hon mamma säga, med låg röst:

— Han går aldrig in på det.

— Hvarför inte? Han älskar ju inte Lena.

— Jo, det gör han nog på sitt sätt. Han säger, att ingenting skall skilja oss åt utom döden. Om Arnold visste, hur hemsk han ser ut, när han säger det.

Mina skakades af en frossbrytning inne i sin säng.

Farbror Morin började gå fram och tillbaka på golfvet.

— Det är för att visa sin kärlek som han misshandlar dig.

Hvad han lät ond!

— Han är svartsjuk, sade mamma i samma saktmodiga ton. Han tror, att jag bedrar honom.

Sedan började farbror Morin tala om en del saker, som Mina knappt förstod. Men hon

låg flera timmar vaken och grubblade öfver, om pappa verkligen kunde ha rätt att hindra mamma flytta till dem.

*

På söndagen skulle Mina få gå i Berns och höra musik, hade farbror lofvat, och mamma skulle gå med.

Aldrig hade hon tänkt sig en sådan prakt. Där var lika högt i taket som i Katarina kyrka, men här funnos också bord, hvartill både människor och musiken visade sig mycket lifligare och gladare.

Mamma och hon fingo te med bakelser. Men hon såg beklämd på Morin, hvar gång han förde sitt punschglas till munnen. Nu blir han snart arg, tänkte hon, och då dänger han till mamma eller mig.

Men farbror Morin blef icke arg, han var tvärtom ovanligt treflig och glad. Plötsligt fick Mina ögonen på herr Schmidt och ropade på honom. Han kom fram till deras bord, och stod och pratade med dem en lång stund i sin frack.

Allt var sålunda glädje och trefnad, då mamma af en händelse kom att lyfta ögonen mot galleriet. Hon blef alldeles hvit. Mina följde hennes blick och upptäckte strax pappas högröda ansikte med de tjocka ögonbrynen och den svarta skäggstubben. Där stod en rad tömda ölbuteljer på bordet, han rullade med ögonen och hytte med sin tunga seniga hand mot dem.

Mamma ville strax gå. Men farbror Morin yrkade på att sitta kvar, som om ingenting händt, och försökte trösta Mina genom att göra konster med tändstickor på bordskifvan. Hon upphörde också att gråta, men förblef lika beklämd och ängslig i sitt innersta. Ingen af dem såg, på Morins tillsägelse, vidare uppåt läktaren.

Vid tiotiden följde de mamma till porten. Där ville hon ta godnatt af dem. Hon såg nu alldeles lugn ut.

— Du får inte gå ensam upp, sade Morin och rätade sin spensliga gestalt.

Men hon lade handen på hans arm och ställde sig hindrande i den trånga öppningen.

— Du kan vara säker på att det inte är farligt. Och får han se dig eller Mina, blir han bara ursinnigare.

De sågo henne försvinna i den smala, mörka passagen, som ledde in till gårdshuset, där hon bodde. Med Minas hand i sin stod Morin lyssnande kvar flera minuter i den mörka södergränden, genom hvilkens öppning man såg ångarna djupt nere på Strömmens vatten och Östermalms ljusramper. Men Mina, som blef hemsk till mods inför detta hus, började på nytt gråta, och drog honom med sig hemåt.

Så fort hon kommit i säng, tog sömnen henne, uttröttad af dagens många nya och skiftande intryck.

Men herr Morin gick fram och tillbaka på sitt golf, och rummet fylldes af röken från den ena cigarrcigarretten efter den andra. De stillade likväl icke hans oro.

Till slut tog han hatt och rock och smög sig ut genom tamburdörren för att icke väcka Mina.

Ju mer han närmade sig gränden, där Lena bodde, ju mera växte hans oro. Det var som om någon skyndat på honom. Snart sprang han.

Dörren till portgången stod öppen och slog i blåsten.

En aning, som redan hade visshetens ohygga-

liga tydlighet, tog andan från honom. Han måste en sekund stödja sig mot väggen. Så störtade han in på gården, uppför trapporna. Ju högre han kom, ju ljusare blef det.

Dörren måtte stå öppen i femte våningen, där hon bodde, och lampan brinna.

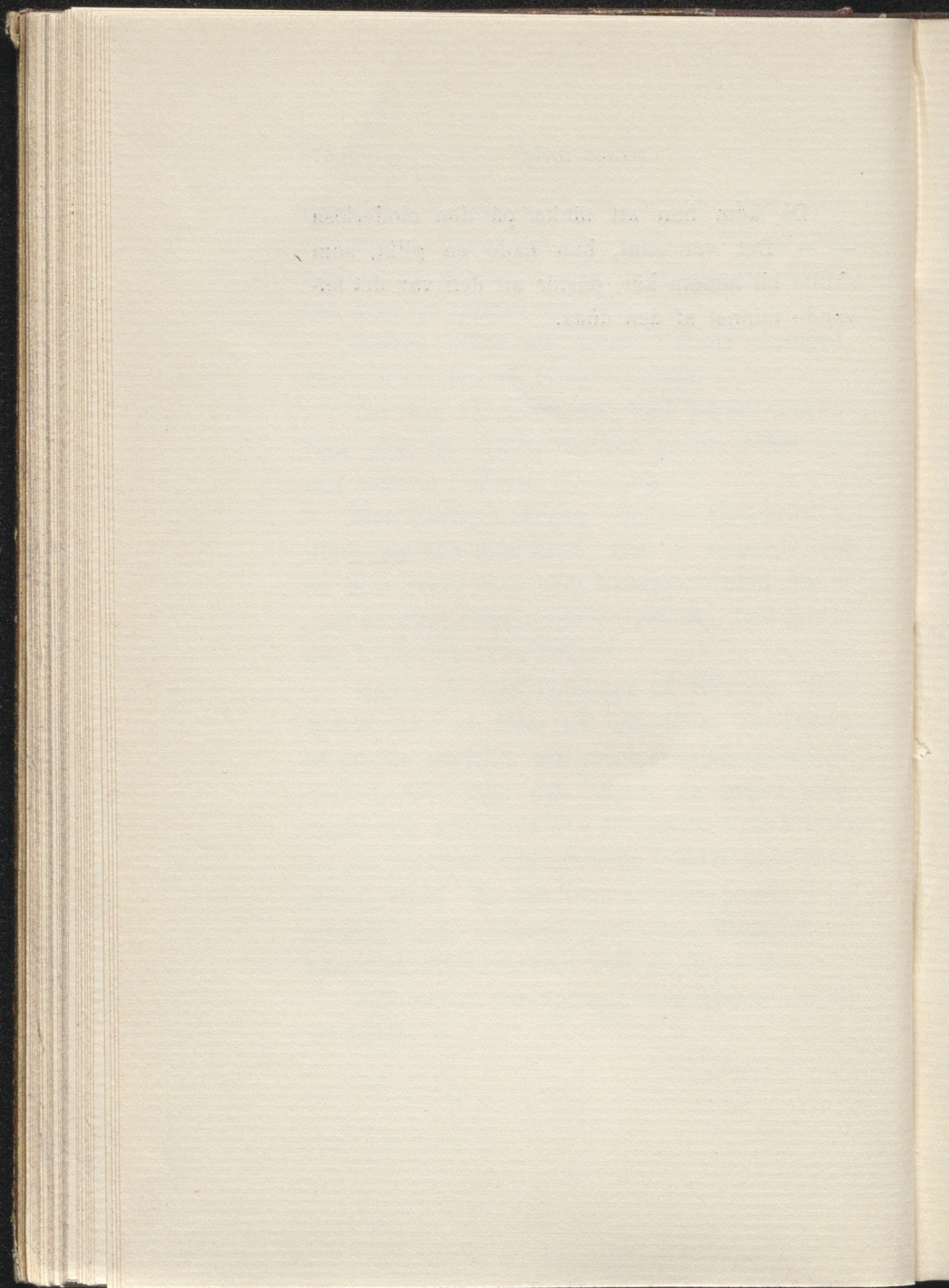
Det var så, men intet ljud hördes inifrån. Han gick på skälfvande ben genom köket och blef stående i dörren till rummet.

Hon halflåg i sängen. Ögonen voro brustna. Först såg han intet blod. Men så varnade han en liten svart fläck nära tinningen. Den såg ut som en plåsterlapp, eller en musch. Den gjorde den hvita hyn ännu hvitare.

Han hade mist förmågan att röra sig. Han kunde icke gå fram till den döda. En känsla af lifvets grymhet och meningslöshet förlamade honom, hemskare och isigare än någon sorg. Detta fina, ädla ansikte — förnämare i sin hvithet nu än någonsin — lutadt ännu i döden mot denna sölade bädd. En furstinna på lit-de-parade i ett smutsigt och stinkande vindsrum, dräpt af en bestialisk drinkare, som trott sig äga henne.

När sådant var möjligt, hvad tjänade det till att lefva.

Då kom han att tänka på den moderlösa
— — Det var sant, han hade en plikt, som
skulle bli honom kär, därför att den var det lef-
vande minnet af den döda.

DEN MANLIGA STOLTHETEN

FOR HANSON STOLLMEYER

Man talade om dueller — — Det var brandchef Grenholm, som kört in på ämnet genom att berätta om sin stora Berlinresa, som var allmänt berömd i staden.

För det var i en liten stad högt upp i Norrland, där alla kände hvarandra, om också visst icke alla hälsade på hvarandra. I geografin hade den 11,000 invånare, af hvilka likväl flertalet icke bodde där.

— Jag har en gång varit med om en tysk studentduell, det var då jag var i Berlin anno 76, berättade brandchefen. — Och det var fördömdt otäckt, det kan jag tala om för herrarna. Det var i kåren Bavaria, där de äro kända för att kunna föra en sabel. Men hellre vill jag likväl själf delta i en tysk duell än jag vill assistera som novis

— för kan herrarna gissa hvad den har för uppdrag?

— Nej, sade de tre andra herrarna, som hört historien tio gånger.

Brandchefen gjorde en konstpaus och spann belåtet, medan hans tummar snurrade kring hvarandra på magen.

Det var tyst i rummet. Fröken Karin stod bakom Grenholms stol och väntade på beställning, men han ville nog, att hon först skulle höra hans historia. På bordet låg den ena kortleken utslagen i solfjäder, men efter supén hade man föredragit att bara prata, eftersom det inte kräfde någon tankeanstängning. Spelmarkerna förlänade interiören en viss färgrikedom, där de lågo i små högar bredvid askarna, den största högen låg hos tullförvaltaren.

— Jo, återtog berättaren — saken är den, att näsan hör till de obetäckta partierna vid en tysk duell. Det händer därför allt som oftast, att näspetsen flyger af. Då är det yngste novisen, som skall plocka upp den och hålla den varm i munnen, så den kan sys fast igen, när mensuren är slut!

— Fy tusan, är det möjligt, sade grosshandlare

Bylund som vanligt, medan fröken uppgaf ett litet anskri af fasa och äckel, och brandchefen, nöjd med verkan af sina ord, blickade från den ene till den andre.

Men tullförvaltaren stötte hårdt sitt glas i bordet och sade:

— Vår tid är alldeles förvekligad. Så snart det är någonting, skall man springa till domstol, och så skall där skrivas och vittnas och föras protokoll. Det är ju som om vi hade blifvit käbblande käringar i stället för karlar.

— Hvad menar bror? sade den fjärde i laget, häradshöfding Bang, i högdragen ton, medan han tryckte fast pincenezen — vi få väl skatta oss lyckliga att lefva i en rättsstat.

— Nej, tacka vill jag dueller, fortsatte tullförvaltaren. — Det är så många saker man ändå aldrig kan få upprättelse för inför domstol. Om exempelvis jag skulle ta en kyss af din hustru, och du gaf dig till att stämma mig, och där skulle höras vittnen och utredas, så slutade det helt enkelt med att du kom att stå som ett åtlöje. Samma förhållande, om en karl kom och kallade dig en lagvrängare —

Där var någonting i dessa åskådliggörande

exempel, som icke behagade häradshöfdingen. Kvällen hade heller icke varit riktigt lycklig för honom, han såg sju eller åtta af sina betar ligga bredvid tullförvaltarens ask. Hans små skarpa ögon började glimma gulaktigt bakom glasen, han väntade tydligtvis på tillfälle.

Det erbjöd sig lättare än han hoppades.

Tullförvaltaren hade druckit rätt starka groggar, och nu red han en af sina käpphästar utan tanke på fallgropar. I det han svängde ut handen med en stor gest, som kom det att regna cigarraska i marklådan, utropade han:

— Nej, blir en karl skymfad på något sätt, så har han sina näfvar och bör själf kunna ordna saken. Inte skulle min manliga stolthet tillåta mig att springa till domstol, ifall en lymmel slog mig på käften.

Häradshöfdingens pupiller drogos ytterligare samman, blicken blef kittlande smal som en stilet, och det ryckte i munvinklarna. Men rösten ljöd allvarlig och oskyldig, när han insköt:

— Jaså, det var därför du aldrig brydde dig om att göra sak af den där lilla episoden på julbasaren — —

Den blide och fredlige Bylund hade skrämde

och bönfallande lyft ögonen mot häradshöfdingen för att hejda — — Men den andre fortsatte obehagligt, med lugn och pregnant betoning:

— Och jag, som alltid trott, att det var af lydnad för vår Frälsares föreskrift: om någon slår dig på det ena kindbenet, vänd honom ock det andra till.

Det blef alldeles dödstyst i rummet, en helt annan tystnad än nyss. Fröken Karin smög sig försiktigt ut, med serveten pressad mot munnen. Hvarken brandchefen eller Bylund sågo bort på tullförvaltaren, men de kände, att han rest sig upp.

Något artikuleradt ljud kom likväl icke ur tullförvaltaren. En svordom, af hvilken det mesta stannade bakom de hopbitna tänderna, en ljungande blick mot häradshöfdingen — så vände han sig på klacken och gick med ljudande steg mot dörren.

Då återfick Bylund tungans rätta bruk:

— Hvar skall bror ta vägen, vi ska väl göra upp först.

Denna påminnelse var mycket hedrande för grosshandlare Bylund, som själf låg ute med ett afsevärdt antal betar.

Tullförvaltaren tvekade en minut på tröskeln, han sneglade på de brokiga staplarna vid sin plats.

Så återvände han till bordet, i det han otåligt och föraktfullt yttrade:

— Hur mycket har jag att betala då?

Men den godlynte Bylund ville inte, att kvällen skulle sluta på detta sätt.

— Ska vi inte först ta en obligatorisk vingel åtta — bara ett hvarf — innan vi sluta, vädjade han.

Brandchefen och häradshöfdingen instämde.

— Eftersom jag mot förmodan tycks stå på vinst, kan jag ju inte neka, sade tullförvaltaren bistert och satte sig på nytt.

Han fick upp sin bästa färg, men spelade strax bort ett stick. Hans tankar tycktes befinna sig på annat håll. Plötsligt lade han ner korten och sade, i det den vänstra kinden åter antog en högröd färg:

— Är det verkligen någon af herrarna, som betviflar, att jag kunde ha klått två sådana som han!

Samtidigt spände tullförvaltaren ut bröstet. Blicken, som vandrade från den ene till den andre, lyste likväl af ännu starkare spänning, nästan gränsande till ångest. Det var som berodde hans ve eller väl på svaret.

De tre herrarna betraktade tullförvaltarens breda axlar och tunga statur, och jämförde i tanken med förre brandchefens spänstiga gestalt och snabba rörelser. Men Bylund skyndade att försäkra:

— Nej, du skulle naturligtvis med lätthet redt dig mot två Venellar.

Samtidigt trampade han ifrigt häradshöfdingens ena sko under spelbordet. Juristen nöjde sig med att säga, ehuru med tonfall:

— Nej, felet var, att där bara fanns en att tillgå.

Detta svar var för tvetydigt att skänka tullförvaltaren hugsvalan. Hans sinnesnärvaro var störd. Den återställdes icke genom brandchefens välmenta försök att berätta om sin företrädares historiska bravad att alarmera hela corpsen inklusive frivilliga midt i natten för att förströ ett par stockholmare, med hvilka han under kvällen sextat på Stadshotellet. För alla kände, att denna nyck i alla fall icke hade någonting oförenligt med den Manliga stoltheten.

Så snart rondan var öfver, tog tullförvaltaren afsked. Vid handskakningen glömde han likväl häradshöfdingen.

Det var en lidande, hetsad man, som i den

stilla majnatten kom de tomma, krokota, fredliga gatorna att genljuda af sina steg.

Skulle då aldrig den Venellska örflen sjunka i glömska! Sexton år hade nu runnit hän sedan den smälde. Många af de närvarande hade gått ur tiden. Men ack! Tilldragelsen hade ju försiggått i själfva Stadshotellets festivitetsal, under ögonen på hela stadens societé. Äfven af det uppväxande släktet hade många bevittnat den och kunde föra traditionen vidare.

Orsaken till uppträdet? Den mindes ingen längre, knappt han själf en gång. Ett öfverord tack vare basarchampagnen, en oförsiktig kyss på ett blottadt skulderblad eller något sådant. Men hvad man mindes, det var, att han, tullförvaltaren, fått en ordentlig örfil utan att kvittera den.

På denna punkt började ännu vänstra kinden bränna på tullförvaltaren och han stannade. Så också nu — samtidigt måttade han med käppen en stöt mot en lyktstolpe så det sjöng i den.

Hvarför hade han då inte gett svar på tal?

I vänkretsen brukade han förklara, att det var af hänsyn till lokalen och närvaron af damer. Men han läste undertryckt tvifvel i blickarna. Och det

värsta var, att han själf inte satte riktig tilltro till denna förklaring.

Han hade inte kommit sig för, det var det enda han visste. Men var det då feghet som förlamat honom?

Feghet! Lyktstolpen fick en ny, ännu våldsamare påstötning af doppskon. Det värsta han kunnat befara hade ju varit lite smörj, kanske att få ligga ledbruten någon vecka. Hvad var det mot dessa åratals af nesa och afbräck för hans själfkänsla!

Likt nästan alla män ägde tullförvaltaren ett naturligt behof af att skrodera en smula, som under whiskyns inflytande blef alldeles ofafvisligt. Men denna sällskapslivets förnämsta glädjekälla hade nu för honom blifvit komplett förgiftad. Drog han någon af sina jakthistorier eller berättade han, hur en ensam lyckats fasthålla tre smugglare — alltid inträdde samma pinsamma, skeptiska tystnad och auditoriets ögon möttes halft undrande, halft försmädligt i samma tanke: Venellska örflen.

Hetsad af sina reflexioner, satte tullförvaltaren åter i gång. — Nej, nej, på detta sätt kunde han icke längre utbärda, det var nog, att han i sexton år känt denna örfil bränna sina kinder

och sin manliga stolthet. Nu måste han ha upprättelse!

Tullförvaltaren kastade hufvudet stolt tillbaka. Han hade fattat sitt beslut! Och han kände sig underbart lättad, som vore redan skammens börda aflyftad från hans sinne.

När han på hemvägen mötte stadens polis-konstapel den gråskäggige Svensson bjöd han honom en stor 25-öres cigarr ur sitt läderfodral.

*

Slutet på denna historia är däremot så sorgligt, att jag tvekar delge läsaren det. Låt oss åtminstone glida hastigt öfver.

En skimrande julimorgon satt tullförvaltaren på tåget, hans semester hade denna dag tagit sin början. Men han for icke som vanligt nordpå för att jaga. Hans destinationsort var denna gång ända nere i Skåne och resans syfte icke att nedlägga lodjur utan att utdela en örfil.

På tredje dygnet inträffade han vid resans mål, en liten stad icke så olik hans egen, utom det, att husen här voro af sten. Han frågade en inföding efter brandchefens bostad och gaf sig

uppför trapporna med sammanbitna tänder, men med det fasta beslutets lugn öfver sitt väsen.

En ännu ung man med sympatiska drag förde honom in i en liten välmöblerad salong med blårandiga tapeter och en kakelugn på fötter.

— Träffas inte brandchefen, sade tullförvaltaren, sedan de suttit afvaktande i två minuter.

— Det är jag.

Tullförvaltarens händer slöto sig kring armstöden.

— Men herr Venell — —

Den andre såg förvånad ut:

— Vet ni inte det — herr Venell dog ju i fjol.

Tullförvaltaren stirrade.

Död!

Ingen upprättelse möjlig längre.

Och hela denna resa på öfver 1,500 kilometer. Den skulle bara sprida ytterligare löje öfver honom, när den kom ut.

Man skulle rent af säga, att han vetat af sin antagonists död, och därför företagit en manöver, som inte innebar någon risk.

— — —

Den stackars tullförvaltarens haka sjönk ned mot bröstet. Han stönade doft.

6. — *Kroppens komedier.*

Men den nye, sympatiske brandchefen gick fram och lade deltagande sin hand på den besökandes axel.

— Förlåt mig, att jag inte underrättade er mer skonsamt. Jag ser ju nu, hur varmt ni varit fästad vid den döde.

*SÅLUNDA SKREF HAN TILL
SIN HUSTRU*

SALONDA SKREF HAN TIL
SIN HUSTRO

Kära Du!

Uppriktigheten i ditt senaste bref har helt och hållet vunnit mig. Långt ifrån att hysa något agg till dig, känner jag snarare, att vi nu stå hvarandra närmare än på länge. Hvad du kallar ditt brott, har rensat luften mellan oss som ett åskväder. Jag tror, att vi nu åter skola kunna talas vid.

Det kan då vara skäl att begagna detta tillfälle. Man vet aldrig hur länge det kan räcka innan missförståndets och dolskhetens mist på nytt kringveper själarne, utan att man vill det eller vet hur det går till. Och så går man kring hvarandra igen med denna olycksaliga munhäfta — —

Du bör därför icke förvåna dig öfver längden af detta bref, om det än sticker af från

min vanliga telegramstil. Men också min tillvaros rytm är här en annan. Dagarna glida fram i ett enahanda, som på något sätt måste utfyllas. Det var under de långa promenaderna längs floden och timmarna i luftbadet som jag en dag började tänka öfver mitt lif och min ställning som mänska. I staden har jag ju inte haft tid därtill. Hade det varit bättre för mig, om jag sluppit undan här också? Vet inte, men nog hade det varit behagligare.

I början gjorde jag också ett visst motstånd. Men det är nu en sällsam drift åtminstone hos min tanke att inte vilja släppa ett ämne förrän den fullständigt utsugit allt hvad där finns att hämta af smärta och förödmjukelse. Har den en gång bitit i det sura äpplet, kan du lita på, att den inte ens lämnar kärnhuset kvar. Måhända är denna envishet eller grundlighet bara ett perverst själsbehof, en fakirism. Men den kan också vara en riktig instinkt hos tanken, att den icke får fred, förrän den gått till botten med smärtan, lämnat den vanmäktig bakom sig som ett väl utsuget huggormssår.

Hur lite jag förut tänkt öfver mitt lif, det står klarast för mig genom det faktum, att det är

först nu jag fått upp ögonen för roten till mina vedervärdigheter — äfven den, som du nu blottat för mig.

Kära barn! När du för några år sedan räckte mig din hand, hvad var det du gifte dig med? Ett godt namn, en tryggad samhällsställning, en välsittande bonjour. Ja, ja, min intelligens — det är mycket älskvärdt af dig att också vilja påminna om den i detta samband. Men man gifter sig icke med en intelligens, man gifter sig i första rummet med *en kropp*. Där ligger äktenskapets kärna. Utan den fortplantar man icke släktet, för att tala patriarkaliskt — utan den blir man icke delaktig af kärlekens verkliga sakrament, det namnlöst ljufva — för att icke vidare omskrifva *våra* känslor.

Du lockades till äktenskap med en kropp, om hvilken du just ingenting kunde veta.

Innan jag går vidare: du behöfver icke förebrå mig bristande blygsel, i dina tankar. Mannens blygsel, det är hans fasa för att bli löjlig. Men det finns en sak, som är ännu svårare för honom att öfvervinna, och det är hans stolthet, hans maskulina själfkänsla. Men vägen till kännedom och osmickrad uppskattning af sig själf går tvärs

öfver dessa bröstvärn. Var du öfvertygad om, att på den, som hunnit dit, ha för många svärd gått genom själen för att han skulle fråga efter några löjets nålstyng mer eller mindre.

Nåväl! Kärleken bär ju bindel, och jag vill gärna tro, att du under de första månaderna icke *såg mig*. Det hela var ju så nytt för dig. Men det gick mot en dag, då bindeln skulle falla från dina ögon, och jag till straff utdrifvas ur paradiset.

Du misstar dig, om du tror, att vårt äktenskap föroläckats genom ditt nu begångna trohetsbrott. Det beseglades mycket stillsammare — genom en blick. Jag är inte ens säker på, om du märkte, när det skedde. Där låg en hel del, som än i dag knappt tycks ha klarnat till medvetenhet, i dina ögon. Medlidande, erotiskt bakrus, sorg, en smula förakt. — — Den gången blygdes jag. Själfva min hud förnam skammen i denna första blick, med hvilken du mätte mig från hufvud till fot.

Ja, jag vet hvad du nu vill svara: det kroppsliga spelar inte för dig så stor roll, du skulle kunna älska mig äfven ifall jag vore krympling o. s. v. — — På det sättet komma vi inte ur

fläcken. Förtala icke dig själf: du är en sund, kraftfull, alltså sinnlig kvinna. Därtill äger du det skönhetssinne, som adlar åtrån.

Hela ditt väsen måste lida och ta skada af dessa föreningar, som bjuda din skönhetskänsla emot. Skönhetsdriften och kärleksdriften äro ju innerligt sammanslingrade hos alla ädlare naturer, och hågen att skapa är barn af deras förening. Försökte du skilja på dem, blefve följden helt enkelt, att ditt lif blefve lögn, din kärlek neddragen. Jag medger, att det finns en könsdrift utan skönhetsbehof. Det är den, som utmärker djuren och de lägre mänskorna. Dig anser jag den inte värdig — och icke heller mig.

Redan den gången borde jag alltså ha lämnat dig den frihet, du nu själf har tagit dig. Men — jag satte mig inte tillräckligt in i saken, gjorde mig inte mödan att se den från någon annan synpunkt än min egen. Dessutom var du min hustru, du hade på mig öfverlåtitt äganderätten till dig och lofvat mig trohet. De vedertagna föreställningssätten äro ovärderliga för alla, hvilka det fattas tid eller lust eller förmåga att själfva tänka.

Men, som jag antydde, under min vistelse

här vid luftbadet har min åskådning undergått en förändring.

Här vänjer man sig att bedöma mänskorna efter deras kroppar. Jag skulle nu önska, att jag vore diktare och kunde åskådliggöra för dig hur mitt sätt att tänka förvandlats liksom genom själfva lefnadssättet, solskenet, nakenheten. Tänk dig att dagligen ha nakna människor kring sig! De ligga där på britsarna i det klara solskenet afklädda sin samhällsställning, sin vanliga apparition. Nebulosan är borta, kärnan framträder i öppen dag. Det är en skara hvita djur, i hvilka man beundrar de starka, väldanade, sköna exemplaren och ser ned på de fula och skröpliga. Äfven vid gymnastiken och spelen är man alltid naken, man jämför sina muskler vid bommarna och den, som kan lyfta den tyngsta kulan och göra det längsta spjutkastet är här nummer ett, alldeles som bland pojkar — och hellener.

Det har kanske inte undgått dig, att vår tid präglas af ett starkt återuppvaknande intresse för kroppen, en den fysiska kulturens renässans, som man icke sett motstycke till sedan antiken. Tänk på hygien, gymnastiken, sporten, ja hvar för inte den klassiska dansens återuppståndelse.

Är det inte som om mänskligheten, ännu i bakrus efter romantiken, ruinerad på sina ideal och sin egenkärlek af materialismen, led vid alla motsägelserna, åter började hålla sig till kroppen som det enda påtagliga och vissa.

För mig är det genom skönhetselementet, som denna strömning har sitt intresse. Jag tror, att den redan i nästa generation kommer att ge upphof till en skönare mänsklighet. — Hvilken fysisk uppfostran fingo väl vi? Gymnastiken, som borde varit det viktigaste, föraktades som ett »öfningsämne», och hade inget inflytande på framgången i skolan. För min del hjälpte mig mina föräldrar att under någon förevändning bli befriad från den, eftersom den var »onödig». Ingen tanke fyller mig med en sådan bitterhet som den, att jag genom motsatt uppfostran, genom sport och friluftslif kunde ha blifvit anorlunda. Då förbannar jag lifvet, men jag har ingen rätt att låta förbannelsen gå ut öfver mina uppfostrare. De voro barn af sin tids anda: själen allt, kroppen ingenting. Hvad gjorde det, ifall den sögs ut och försummades, bara man samlade kunskaper, utvecklade sin intelligens!

Jag har sedan försökt råda bot på deras

ödesdigra felgrepp. Jag har till och med underkastat mig ett af dessa »system», som här är så godt om, svettats i löjligen attityder, hållit en speciell diet o. s. v. Men det var för sent. En dag fick jag se en tidskriftsartikel af författaren till min handbok, i hvilken han pläderade för sina metoder och uppställde sig själf som exempel. Af naturen klent utrustad, hade han nu i tre år praktiserat systemet hvar dag och under denna tid — vunnit 1,3 centimeter ökad bröstvidd och visst äfven ökat något kilo i muskelvikt.

Då slutade jag upp. Att årvis sträfva för att vinna det, som de flesta fått till skänks — och till på köpet inte lyckas, det tilltalar mig inte.

Min vän, jag ber dig öfverse med, att jag så länge nödgats tala om mig själf. Det är likväl bara skenbart jag gått utanför vårt ämne. Du skall nu inse, hur jag, långt ifrån att »förakta och förskjuta» dig, tvärtom förstår och icke kan ogilla ditt handlingssätt. Du har lydt en instinkt, *plus fort que toi*. Din starka och sköna kvinnokropp har valt sig en naturlig make, utan att alltför mycket fråga ditt förstånd till råds. — Får jag delge dig en fantasi, en vision, eller

hur man skall kalla det, som jag hade häromdagen, då vi lågo utsträckta på våra britsar på soltaket. Plötsligt stod du, likaledes naken, midt ibland oss. Alla slöko din skönhet med förtjusta blickar, alla tändes af begär att få äga dig. — Och nu vidtog en förbittrad kamp med tänder, knytnäfvar och knän. Äfven jag kastade mig vildt in i striden, ehuru jag icke hade något hopp att få behålla segern. Och efter en stund kände jag mig hopklämd, trampad, pressad nedåt i hvirfveln — — Ensamt du stod orörlig, ehuru skälfvande och leende på en gång, viss, att segraren också var dig värdig — —

Det är sant, så går inte giftermålet till nu för tiden, men —

Ur social synpunkt var tvifvelsutan denna handling hvad du kallar den: ett brott. Du är kanske icke underkunnig om, att du till och med förgått dig mot Strafflagen. Så är det i alla fall, och med ditt bref i handen skulle jag utan svårighet få både dig och honom fällda till två månaders fängelse för enkelt horsbrott (lagens delikata beteckning), om det roade mig. Lyckligtvis roar det mig inte. Nej, inte ens med tanke på honom. Mitt hat till honom blefve föga

svalkadt af en sådan hämnd, därtill skulle åtminstone fordras lite tortyr i orientalisk stil af den sköna lekamen, som hvilat i — —

Nej — — det är inte lidelserna, som nu skola tala. — Äfven i fråga om sakens moraliska sida torde jag vara rätter målsägare. Och när jag nedlägger min talan, lär väl knappt någon annan kunna kära i saken. Samhällsordningen? Men blefve den rubbad genom sådana oegentligheter, så skulle vi väl redan befinna oss i full anarki.

Naturens gunstlingar böra icke kopplas samman med naturens styfbarn. Och det kommer alltid att finnas båda sorterna, ty naturen är icke någon mild, alla sina barn älskande moder, utan grym, partisk, nyckfull. Hon hånar den djupt musikaliske genom att vägra honom röst. Och åt den, hvilkens själ är uppfylld af skönhetslidelse, bereder hon ett ständigt, obotligt kval genom att dana honom själf ful. — Därför finns ingenting, som sätter mitt blod i svallning så som det enfaldiga krafvet på jämlikhet. *Que la nature commence* — —! Det är mycket oväsentligt för ens lifskänsla, lyckokänsla under hvilka förhållanden man lefver, jämfördt med hvem

man är, *hvem man känner sig*. Om jag föddes man bland samhällets styfbarn hade jag ju haft utsikten att stiga, att förbättra min ställning — ännu en stimulans till lif. Men på mina nuvarande villkor skulle jag aldrig accepterat tillvaron, om jag kunnat välja.

Du har alltså ingenting att försona. Och jag fritar dig äfven från alla bekymmer för min skull — det finns en sak svårare att bära än åtlöjet, det är medlidandet. Du har en gång låtit mig tömma det djupröda vinet samman med dig — du har gjort mig delaktig i kropparnas stora fest. Låt mig minnas det. Förskona mig från en eftersmak af ljumt emservatten! Tro mig, deltagande kan aldrig vara mer opåkalladt än i detta fall. Jag är själf icke i stånd att känna något sådant. Sedan jag afklädt mig min själfkänsla, fåfänga, hvad man nu skall kalla det — det gör först lite ondt att slita denna Nessos-skjorta från huden — har jag blifvit mig själf alldeles likgiltig. Mitt lif är som ett schackparti, som mist sitt intresse, sedan hoppet att vinna är ute. Spelöppningen var åt helvete

— —

När jag ännu icke ger upp, är det för att
icke bereda motspelaren en förtidig triumf.

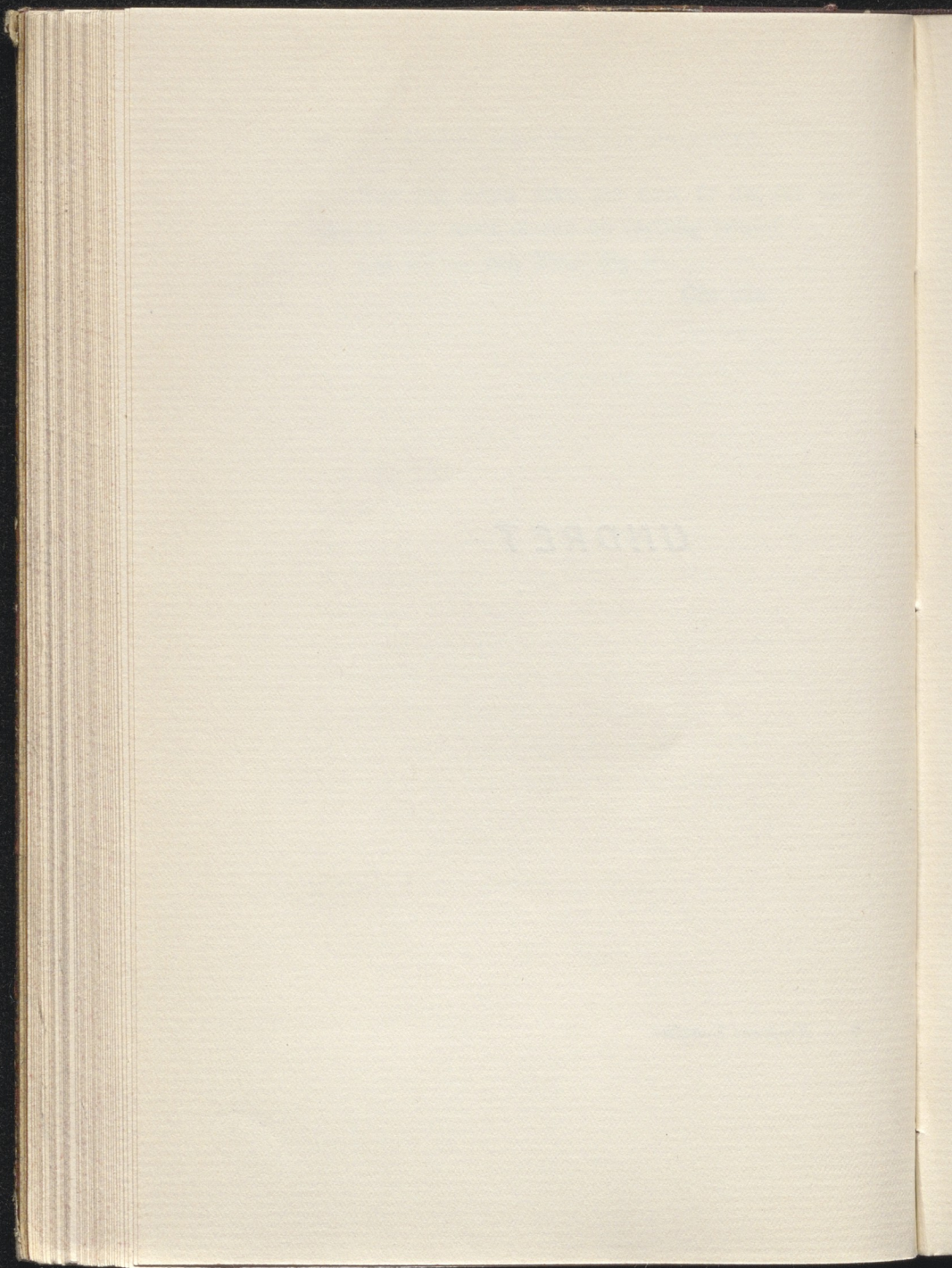
Lef väl — och känn dig fri!

Din vän

— —

UNDRET

7 — *Kroppens komedier.*

De sista utdragna bravurtonerna af den svenska romansen lämnade efter sig ett lufttomt rum i salongen. Sångaren ensam föreföll lugn och oberörd. Det exalterade i hans ansikte slätades bort i samma sekund som stämbanden upphörde att ljuda, ögongloberna, nyss spända till bristning, återfingo sitt naturliga uttryck. Med en lätt bugning för auditoriet återvände han belåtet leende till sin plats vid värdinnans sida.

Kompositörens son, som låg i en fåtölj vid den öppna spisen, hvilken nu prunkade med växter i höstens klara färger, astrar, dahlior och rönnklasar, sände efter honom en blick, glödande af hat.

Plötsligt märkte han sig observerad och vände sig till sin närmaste granne, det kända märket Riposte i Intelligensbladet.

— Väntar man att jag skall tacka karlen?

— Antagligen — på er fars vägnar.

— Min far skulle ha vändt sig i sin graf. Det är ett afskyvärdt hån mot människor med själ, att åsnor kunna sjunga som serafer.

— Pah, sade Riposte och lade upp fötterna på spiselkransen, det bevisar bara, att musiken är en humbug. Jag säger som fransmannen: *le plus beau dans la musique c'est les jeunes femmes qui l'écoutent*. Jag har hela tiden suttit och sett på baronessan — hon kan lyssna till musik — — —

Kompositörens son bet samman tänderna. Han gick ut i biblioteket, där han ställde sig vid en ruta och trummade.

Det sjöd inom honom. Vinet han druckit vid bordet, bultade vid tinningarna.

Hvilka människor! Hvem var mest värd hans förakt? Hjältetenoren, i hvilkens strupe naturen lagt en makt, så underbar, så helig, så öfversvinnlig som ingen annan, och som själf var för flack i sin känsla, för banal i sin tanke att kunna bli delaktig af det sakrament han själf utdelade, i den extas han själf väckte. Han var ju en sorts lefvande pianola eller musikmangel. Eller den

andre, kall, klar, glittrande, lycklig i sin begränsning, därför, att han icke anade från hvilka rymder han var utestängd.

Nej, han kunde icke förakta, bara afundas dem.

Hör! Nu börjar han igen. Det var en af Sjögrens oförlikneligaste. Rösten brusade ännu starkare, fylligare, glimmande som af mörka djup:

Dör du som drömmare, då dör du salig:
hela din värld, den slocknar hän med dig.

Å, han kunde inte motstå detta tonflöde, han bars maktlös och tjusad med — och samtidigt skulle han kunnat sticka en knif i sångaren. När romansen tystnade och, i stället för applåd, en svag susning af beundran svepte som en mjuk vinge ut från salongen, gaf han till ett gällt, abrupt skratt, vid hvilket han själf spratt till.

När han vände sig, stod doktor Ludin, som sades ha afsagt sig tre professorsstolar af skräck för ceremonier, bredvid.

— Vill ni låta mig dela er glädje, sade den lille hvitskäggede mannen, i det han med sina hvassa gråa ögon betraktade kompositörens son öfver glasen.

— Goddag, doktorn, jäså ni har tröttnat på

bridgen. — Nja, jag kom bara att tänka på hvad jag hört om tenoren därinne, att han alltid måste ha sina bravurrior uppskrifna på manschetten. Han kan inte lära sig dem, säges det. Bra egen-domligt, hos en — så begåfvad man, inte sant?

— Kan inte säga det. Jag har känt en operasångare, som inte ens kunde lära sig de vanligaste gesterna. De fick ruta opp golfvet och säga till honom: i den rutan lägger du handen på hjärtat, i den slår du dig för pannan, och så vidare.

Kompositörens son log och såg på den gamle. Längst inne i de skarpa pupillerna glimtade där något godlynt — en bister välvilja. Han kom att tänka på, att doktorn varit högt skattad af hans far.

— Har doktorn någonting emot att sitta ner här en minut. Jag ville gärna fråga er om en sak.

Den andre nickade:

— Så högtidlig!

— Jag kan tyvärr inte ta den lätt. För det är frågan om ett lyte, som tyngt mig sedan barn- domen. Kan ni tänka er — jag är omusikalisk.

— Ni menar, att ni saknar musikaliska ut-

trycksmedel. Om ni verkligen vore omusikalisk, skulle ni ju inte lida af det.

Kompositörens son tryckte pannan mot den immiga rutan, som på grund af mörkret utanför bara speglade hans egna skimrande, orosbräddade ögon:

— Å, jag bär världar af musik inom mig — kaos, som aldrig skola få lif — rymder, svämande af okända saligheter. De ropa i födslovånda inom mig. De komma att spränga mig i stycken.

Och han pressade förtviflad sina knutna händer mot tinningarna.

Doktorn tryckte honom ner i en stol.

— Seså — behärskning är mannens dygd. Hur vet ni, att ni aldrig skall kunna ge uttryck åt dem? Det behöfs tålmod. Har ni allvarligt tagit itu med att lära er?

Den unge dröjde med svaret. Det såg ut, som om han tvekade att röra i alltför svåra minnen.

— Nåja. Jag var för några år sedan förlofvad med en af min fars forna elever. Hon kände mitt lyte, och hon trodde sig i stånd att

bota det. Jag älskade henne för denna tro, och hon ingjöt sin förtröstan i mig.

Jag valde fiol, och hon ansåg också, att fiolen borde vara bäst ägnad att väcka och reda mitt slumrande gehör. Tror ni kanske inte hon hade rätt i det?

Den gamle jakade med hufvudet.

— Nå vidare?

— Vi öfvade hvar dag, flera gånger om dagen. Hon var lika outtröttlig som jag. Vi kunde ibland ta om samma melodi fyrtio gånger i sträck. När vi togo den för fyrtioförsta, kunde det hända, att hon sade: nu gick det.

Då fylldes mitt bröst af en lycka, som jag inte kan beskrifva. Dessa fem månader äro de enda, jag verkligen *levat*.

Hans röst hade återvunnit sin fasthet, satserna framstöttes med betoningen hos det, som *skall* sägas.

— Att denna tid icke blef längre, var mitt fel. Jag hade också stunder, då jag anfäktades af det gräsligaste tvifvel på min fästmöes omdöme. Ibland trodde jag hon bedrog af kärlek, ibland, att kärleken till mig bedrog henne själf.

Till slut kunde jag inte längre hålla mig. Jag

gick upp till en fackman — namnet kan jag ännu inte få öfver min mun. Han tog från mig allt hopp.

Kompositörens son kastade sig tillbaka i stolen.

— Nu har ni hört hela mitt lifs historia. Allt annat är betydelselöst.

— Nå men — er förlofning?

Den andre ryckte till, som väckt ur en fjärran tanke.

— Förlåt! Jaså — förlofningen, ja den blef bruten. Jag orkade inte se min fästmö sedan. Det är betydelselöst.

Men säg mig nu, doktor, hur är det möjligt, att jag, Rane Wulfs son, icke är musikalisk?

Doktorn, som plötsligt fattat motvilja mot den unge, genmälte i kallaste ton och med halft bortvändt ansikte:

— Det är inte så konstigt som ni tror. Den musikaliska begåfningen ärfves på mödernet, icke på fädernet. Er mor var kanske omusikalisk?

— Ja, kom det doft från Wulf.

— Som regel gäller, att båda föräldrarna, i alla händelser modern, måste äga gehör för att framkalla ett musikaliskt begåfvadt barn.

— Men då var ju detta giftermål ett brott af Rane Wulf, utropade kompositörens son med skärande röst.

— Ni bör tala i annan ton om er döde far, anmärkte den äldre mannen och gick tillbaka in till spelbordet.

Också Wulf reste sig. Efter att med en blick in i salongen, där damerna slagit krets kring den store sångaren, ha öfvertygat sig, att man icke skulle märka hans frånvaro, lämnade han i tysthet sällskapet.

Den friska nattluften lade ett kylande omslag kring panna och kinder.

Kompositörens son gick ned till en af broarna.

De elektriska globerna sväfvade öfver hans hufvud, blekblå månar, och deras höga stänglar speglade sig i det strömmande vattnet, öfver hvilket hvirflar ljuset bredde ett trollnät, blixtrande och glimmande af oräkneliga silfverfjäll.

Men hans blick gled vidare till den motliggande strandens blåa kontur. Till att börja med — taggig, hög, kapriciös — en hymn af spiror, hissar, torn och skorstenar, lyfta mot höjden som orgelpipor. Längre bort förtonande i ett diminu-

endo af lugna, idylliska våglinjer — landet med de ljusa skogarna, som nu gömde sin hektiska färgprakt under mörkets dok. Och nedanför — på det stilla, svarta vattnet — en förankrad vit ångare, ur hvilkens alla ögon det sprutade ljus som ur barndomens pappkyrkor. En ensam, klar flöjtton i den djupa samklang.

Dagens gatubrus hade tystnat. Endast linjer och dagar sjöngo ostörda sina melodier.

Hans sinne var stämdt till högtid, men utan glädje. Han mindes den store, som för alltid sjungit in sina toners själ i detta landskap så att dess träd ännu susade pastoraler, dess hållar ännu ekade af hans valdthorns jubel och hans nymfers skratt. Han mindes andra, som känt annorlunda, tyngre, men också förmått att fånga den melodi de hörde — —

Ja, hvad var detta landskap annat än ett själs-tillstånd, som ville utlösas, befrias, lyftas i toner liksom människosinnets — —

Han vred sina händer under stumhetens förbannelse.

Man anmodade gästerna om tystnad, och lågorna i salongen släcktes med undantag af de fyra ljusen framför pianot.

Drömspelerskan kom in med förbundna ögon. Vid värdinnans hand närmade hon sig pianot, och skenet föll plötsligt i hennes ansikte. Hon befann sig redan i trance. All färg hade lämnat hyn, och munvinklarna voro neddragna som på en sofvande. Men med en sömngångerskas säkerhet satte hon sig på pianostolen väntande och orolig som en staty.

Luften i rummet var laddad af spänning. Man hade hört denna kvinna nämnas som ett mirakel. Och redan hennes härvaro förbjöd all tanke på humbug, äfven om det icke stått enhvar fritt att kontrollera bindlarna för hennes ögon. Men ändå — —

Med en ljudlös handrörelse lade värdinnan ett notblad på stället. Drömspelerskans matthvita händer höjde sig. De sväfvade öfver tangenterna några sekunder, så sänkte de sig, och Scharwenkas menuett spirade fram under hennes fingrar — — —

Värdinnan lyfte notbladet inför allas ögon. Det gick en svag susning genom salongen.

Doktorn steg på värdinnans vink fram till pianot. Han grep på måfå blad efter blad ur nothögen. Många hörde till de glömda melodierna, dem ingen längre spelar eller sjunger — — Andra voro dagens nyss utflugna fjärilar. Hon spelade dem alla — utan trefvan, med samma säkerhet som sömngångaren vandrar längs takrännan — —

Hennes spel liknade icke heller den vaknas, där själfva känslan är medveten och anlagd på att väcka andras. Hennes spel var en besatts. Musikens ande rasade i henne, ledde hennes blinda, abrupta, men tveklösa rörelser, och hennes fingrar snafvade icke en sekund vid bråddjupen, där märktes ingen gräns för den snabbhet, med hvilken hon kastade sig öfver från en komposition till den mest motsatta, ingen tyngd — —

Men den största öfverraskningen återstod.

När själfva tviflet förstummats, hade en man rest sig i salongen. Han trefvade sig genom stolsraderna fram till pianot. Det var kompositörens son.

Hans ansikte liknade en spelares, i den sekund han sätter hela sin tillvaro på ett kort.

Kompositörens son närmade sig drömspeler-

skan bakifrån. Han lade två fingerspetsar mot hennes tinning strax ofvanför ögonbindeln. Det for en ryckning genom drömspelerskans gestalt. Hennes händer lyfte sig. De skakade öfver tangenterna som under en stark elektrisk ström.

Mannen bakom henne stod med blicken spänd, — hypnotisörens skoningslösa, knifskarpa blick. Han andades icke.

Då föllo hennes händer som skjutna fåglar ner på klaviaturen. Ett doft, stönande, disharmoniskt ackord mullrade genom den skumma salongen. Det ljud bundet och kvalfullt. Det lät, som när åskan nalkas; luften, tung och kvaf, pressar mot bröstet, allt längtar efter utlösning. Men ovädet kan icke komma sig för, det bara stönar i de fruktsamma molnen.

Nu bröt det lös. Ett crescendo, fylldt af vilda dissonanser. Det blixtrade och haglade. Hur länge var min tunga bunden, hur länge bodde mitt hjärta i mörkret, hur mycket blommade och vissnade fåfängt i stumheten?

Smärtan steg mot bristningens höjder, men där väntade redan befrielsen, jublet, den öfversvinnliga glansen. Från förklaringens berg sköt en hvit stråle ned i det förbrända hjärtat. En

genius vidrörde de förseglade läpparna med sin fingerspets, och sången, sången bröt fram ur hjärtat!

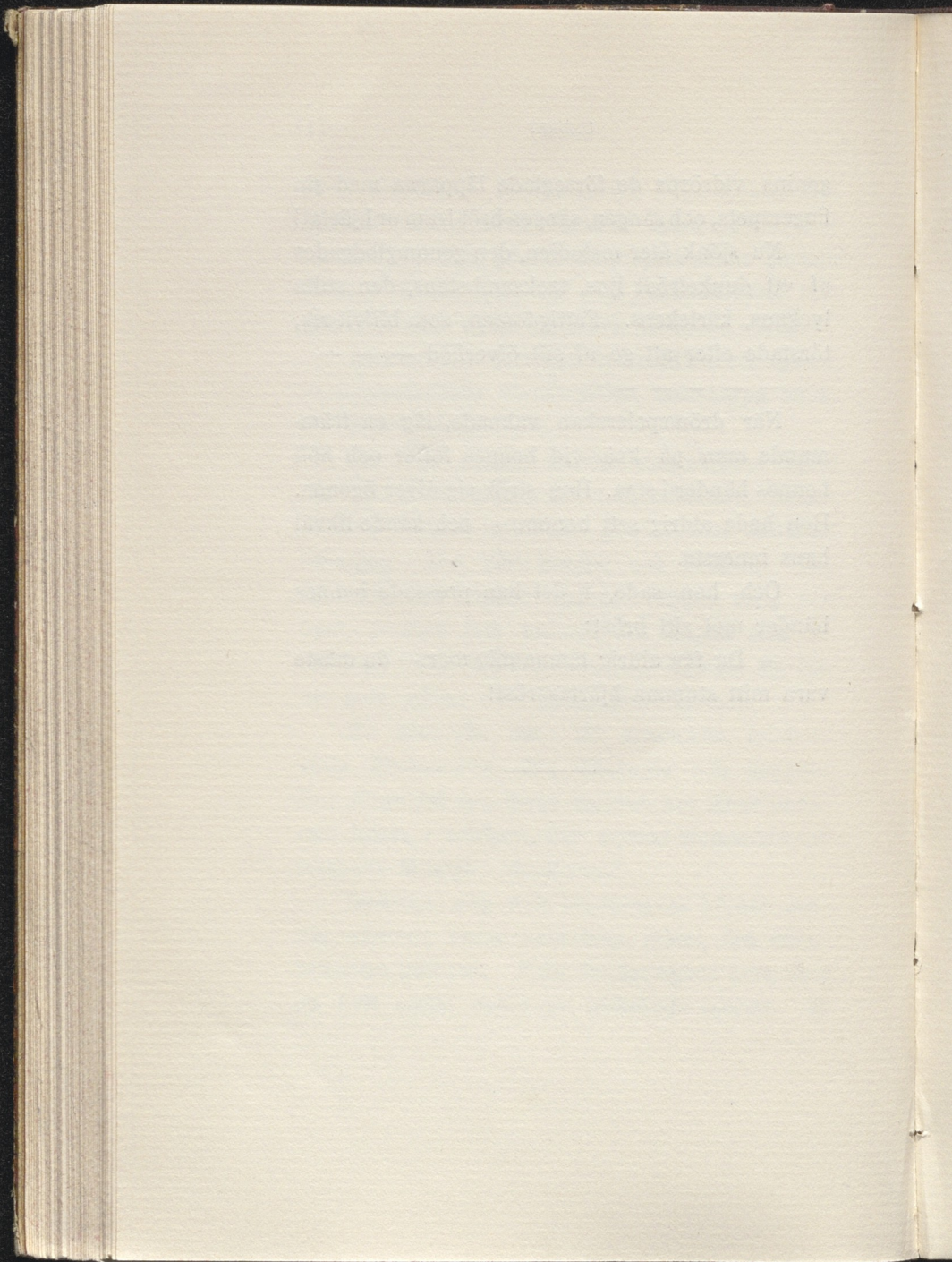
Nu sjönk åter melodien, den genomglödgedes af ett dunkelrött ljus, tacksamhetens, den stilla lyckans, kärlekens. Fattigdomen, som blifvit rik, törstade efter att ge af sitt öfverflöd — — —

— — — — —

När drömspelerskan vaknade, låg en främmande man på knä vid hennes fötter och höll hennes händer i sina. Hon strök sig öfver ögonen. Hon hade aldrig sett honom — och kände likväl hans innersta.

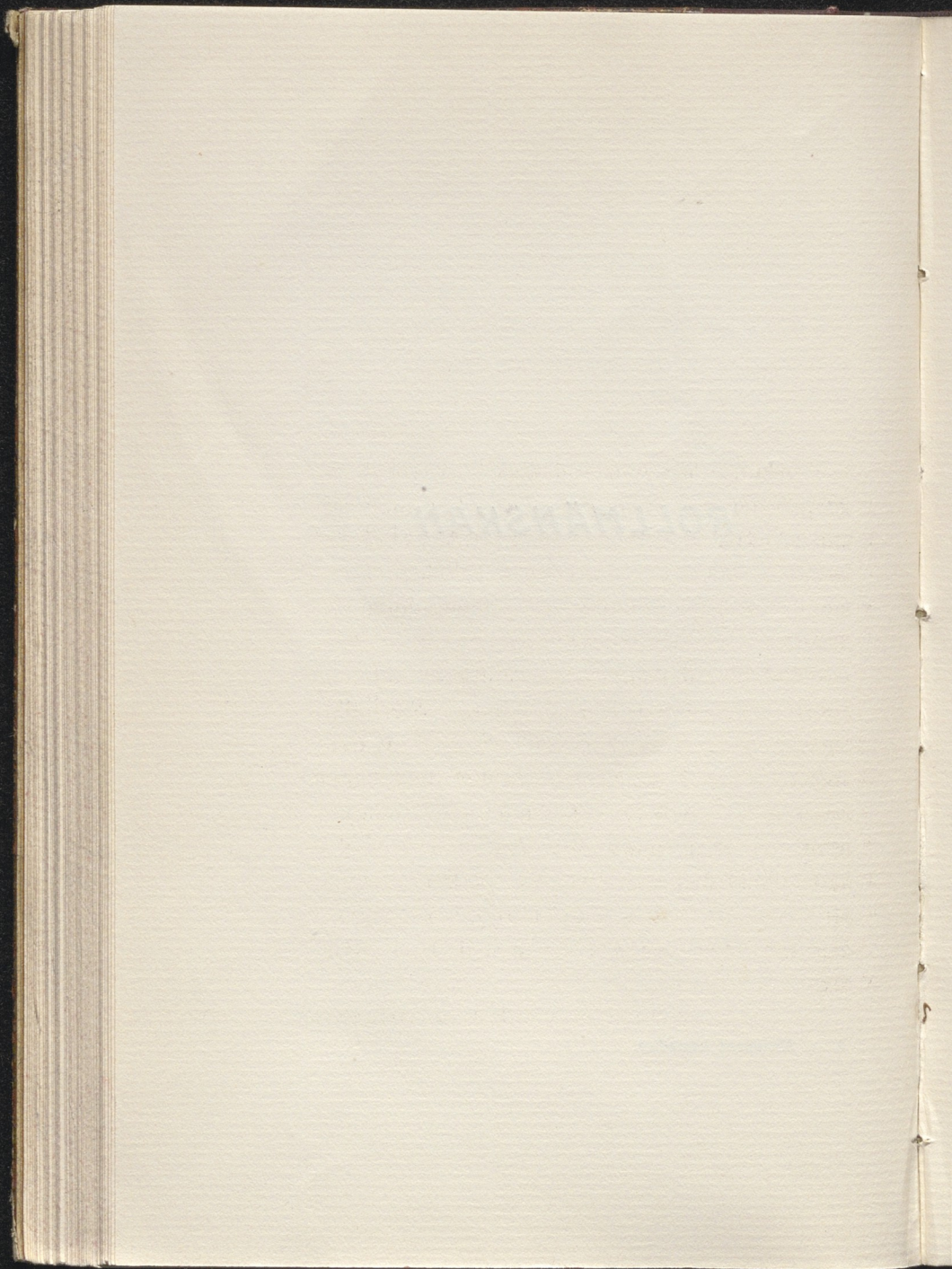
Och han sade, i det han pressade hennes händer mot sitt bröst:

— Du får aldrig lämna mig mer — du måste vara mitt stumma hjärtas röst!

ROLLMÄNSKAN

8. — *Kroppens komedier.*

Lektorn, som var en ung man ehuru lätt gråsprängd vid tinningarna, kom gående i solskenet utför Teatergatan med en stor bukett i handen. Han höll den nedåt och tryckt mot sidan för att den inte skulle väcka uppmärksamhet; men den väckte uppmärksamhet, trots det omlindade silkespapperet. Han mötte bland andra två af sina elever. De gingo och rökte cigarretter på gatan, men när han kom närmare, vände de med tungspetsen de brinnande cigarretterna in i munnen. Men utom det att lektorn alltid beundrat detta konststycke, som kräfde både skicklighet och mod, var han icke i humör att nagelfara andras missgärningar. De skulle i dag fått röka långpipa på gatan, om det roat dem.

När han i gatukröken fick syn på den gamla

gulmålade baracken med de båda maskerna, af hvilka ingen kunnat utreda hvem som var tragiken, och affischens röda färgskrik, blefvo hjärtslagen hörbara.

Inne i vestibulen var skumt, och förbud på att tända en sticka inom byggnaden. Men som hans ögon vande sig, anade han sig fram mot den dörr med »förbjuden ingång för obehöriga», som han så ofta betraktat under mellanakternas promenader i korridoren. Nu steg han genom den in på ett område, som var fullt af mystik. Här luktade som på en gammal klädvind, en blandning af patschouli, puder, mögel och vissna bröstbuketter, hvartill kom någonting obestämdt af utbrunna fyrverkerisolar och mänskohjärtan. Kulisser, som föreställde klippor och höga träd, gåfvo i mörkret illusion, stego nästan skrämmande mot honom, där han trefvade sig fram. Lektorn jämförde deras värld med sin egen, de fyrkantiga, hygieniska lärorummen med sina stora fönster och värmeledningsluckor och blå rappade väggar och svarta taflan och katedern med vat-tenglaset. Och han blef helt beklämd till mods. Kunde två människor af så olika världar egentligen ha någonting gemensamt?

Nu tyckte sig lektorn höra röster framför sig. Han trefvade vidare i denna riktning. Han mötte en ljusning, kom genom en dörr och såg plötsligt två personer på armlängd ifrån sig. Den ena var hon, som han älskade. Den andre var en man, som höll hennes hand. Medan han talade, genomträngande och passionerad, närmade han alltmer sitt ansikte till hennes. Hon lät det ske, fällde till och med till hälften ögonlocken öfver en simmig glittrande blick...

Lektorn kände golfvet gunga under sina fötter. Hvad var meningen med det här? Var hon en demon, som lockat hit honom för att låta honom bevittna hennes kärleksmöte med en annan. I denna konstgjorda, förvridna skenvärld kunde man ju vänta hvad som helst.

Knäna sviktade och han kände blodet stiga upp i pannan som efter en skymf, han vände sig för att fortast möjligt komma ut ur detta näste. Då vinkade hon med den lediga handen åt honom och ropade glädtigt med sitt klingande, smidiga teaterorgan:

— Gå ned och sätt er på parkett så länge, vill ni inte det? Vi ha bara en scen kvar att gå igenom!

I denna sekund kände sig lektorn på en gång mycket löjlig och mycket lycklig. Det var en känsloblandning, som han aldrig förr erfarit. Han trefvade sig tillbaka samma väg och lyckades hitta in i salongen.

Där satt han nu, och rundt om gapade de tomma, svängda bänkraderna. Han var glad öfver skymningen, som insvepte hans ansikte. Nervböljorna efter sinnesrörelsen lade sig till ro, och han erfor ett lifligt behag af att vara ensam i salongen, som efter hand öfvergick i en förnimmelse af att de båda på scenen spelade enkom för honom.

Nu hade han hjälpt henne af med kappan och boan. Situationen på scenen hade undergått en förändring. *Hon* hade lagt sig på knä framför hans stol, med armbågarna stödda mot hans knän. *Han* däremot hade blifvit stirrande, betänksam, svårmodig och pratade någon gammal smörja om konstnären och hans verk.

Som hon låg, med den mörkblå directoiren stramande öfver höfterna och de häfvande bröstet, kom hennes rygglinje till sin fulla rätt mot fonden af en grön bordduk. Sankt Antonius, en sådan kvinna! Läpparna blänkte halföppna,

näsvingarna skälfde och på den porslinklara, bleka hyn brunno två matta lidelsefläckar. De liknade mörkröda rosor, som man ser dem genom blomsterhandelns hvita silkespapper.

Lektorn genomfors af en rysning. Så som hon nu knäböjde framför denne okände — och i lektorns tycke just inte synnerligen tjusande — man, så skulle hon i eftermiddag knäböja framför lektorns egen afbetalta skrifbordsfåtölj. Alla dessa kärleksord, alla dessa smekningar voro ämnade åt honom, som satt där tyst nere i salongens skymning. De ville säga honom: så kan jag kyssas, så hetblodig och slösande är min kärlek. Känn försmaken af hvad, som inom några timmar skall vara ditt — men rikare och innerligare, för då är det icke längre spel!

Men var det här då verkligen spel? Lektorn ryckte till vid ett mjälthugg af svartsjuka. Hur kunde rösten ha detta grumlade, öfvertygande tonfall, och äfven, om *det* lät sig motiveras af genom konst tillkämpadt, obegränsadt herravälde, hur förklara dessa öfriga, rent fysiologiska symptom på lidelse. Den simmiga hinnan öfver blicken, kindernas hektiska fläckar?

En kväljande oro fick makt öfver honom,

så att han icke kunde sitta stilla på sin plats. Som alltid, när man kommit i en plågende tankegång, släppte den ena smådjäfvulen sitt tag bara för att lämna plats åt en annan, sju gånger värre än han. Ifall det nu också verkligen var ett öfverlägset spel, hur skulle man då kunna veta, hvar man hade denna fruktansvärda kvinna? Hur skulle man kunna skilja hennes spelade böjelser från hennes verkliga — om det nu fanns några verkliga och icke bara en mängd aflagringer af alla de roller hon gjort.

*

— Seså, sade hon och stack med själfsvåldig min sin arm under hans, låt oss dricka kaffet inne hos dig, säg?

Lektorns hypokondri för några timmar sedan var som bortblåst. Hvilken middag hans ensliga unkarlsrum hade bevittnat! Han tyckte själfva möblerna hade fått en annan fysionomi. Sedan hon farit i morgon skulle hennes klara skratt, hennes intelligenta och nyckfulla samtalston, så ovan för honom, genljuda inom dessa väggar...

Vid hennes bröst glödde hans rosor. — Och

det hade af sig själf uppstått en så otvungen förtrolighet mellan dem vid bordet, att han icke lagt märke till, när det var hon gled öfver i tilltalsordet *du*...

Mest af allt hade likväl hans gamla hushållerska roat dem båda med sin trumpna och indignerade uppsyn. Hon hade riktat blicken mot höjden hvar gång hon höll fram ett fat åt hans gäst; det var som ville hon be himlen om ursäkt för att hon undfägnade denna synderska. Och hon aktade sig noga att snudda mot henne under serveringen.

— Jag känner min gamla Hanna, sade lektorn, i det han skrattande lutade sig tillbaka i sin fåtölj. — I morgon har hela staden reda på vår lilla idyll i dag. Och Hanna är inte den, som skämmer bort en god sak.

Och han gnuggade händerna af förnöjelse.

Då hände det.

Hon hade stått framme vid fönstret och blickat ut öfver det kvadratiske torget med den ödsligt kringvaggande poliskonstapeln och sladder-speglarna utanför fönstren. Nu kom hon öfver golfvet bort till honom:

— Hur kan en man som du lefva i denna omgifning — och utan att äga någon att älska?

Det var någonting i hennes tonfall, som kom honom att stelna. Och så detta sätt, på hvilket hon sade *älska*, med mycket tydligt uttal på alla bokstäfverna och en lätt vibration på ä-et. Med en liten anstrykning af brutalitet svarade lektorn:

— Kära du, det får man lägga bort här. — Men nu sitter jag i den bästa stolen.

Hon lade sin hand på hans axel för att hindra honom att resa sig. Så sjönk hon ned på mattan och stödde sina armbågar mot hans knän.

— Så här sitter jag helst, om jag får, sade hon och tände sin cigarrett på hans cigarr.

Lektorn kände en het blodvåg genom sin varelse. Han tog hennes hufvud mellan sina händer och mumlade:

— Skulle du kunna äl... hålla af mig?

Hon närmade långsamt sina vinglödande läppar till hans. Ögonlocken voro halfslutna och på kinderna glänste två dämpade fläckar likt mörkröda rosor genom hvitt silkespapper. Och hon sade med grumlig röst:

— Jag älskar dig.

Lektorn sprang upp från stolen så häftigt, att hon höll på att förlora balansen. Han gick fram till fönstret och bröt ut:

— Död och helvete, ni spelar ju teater, mänska!

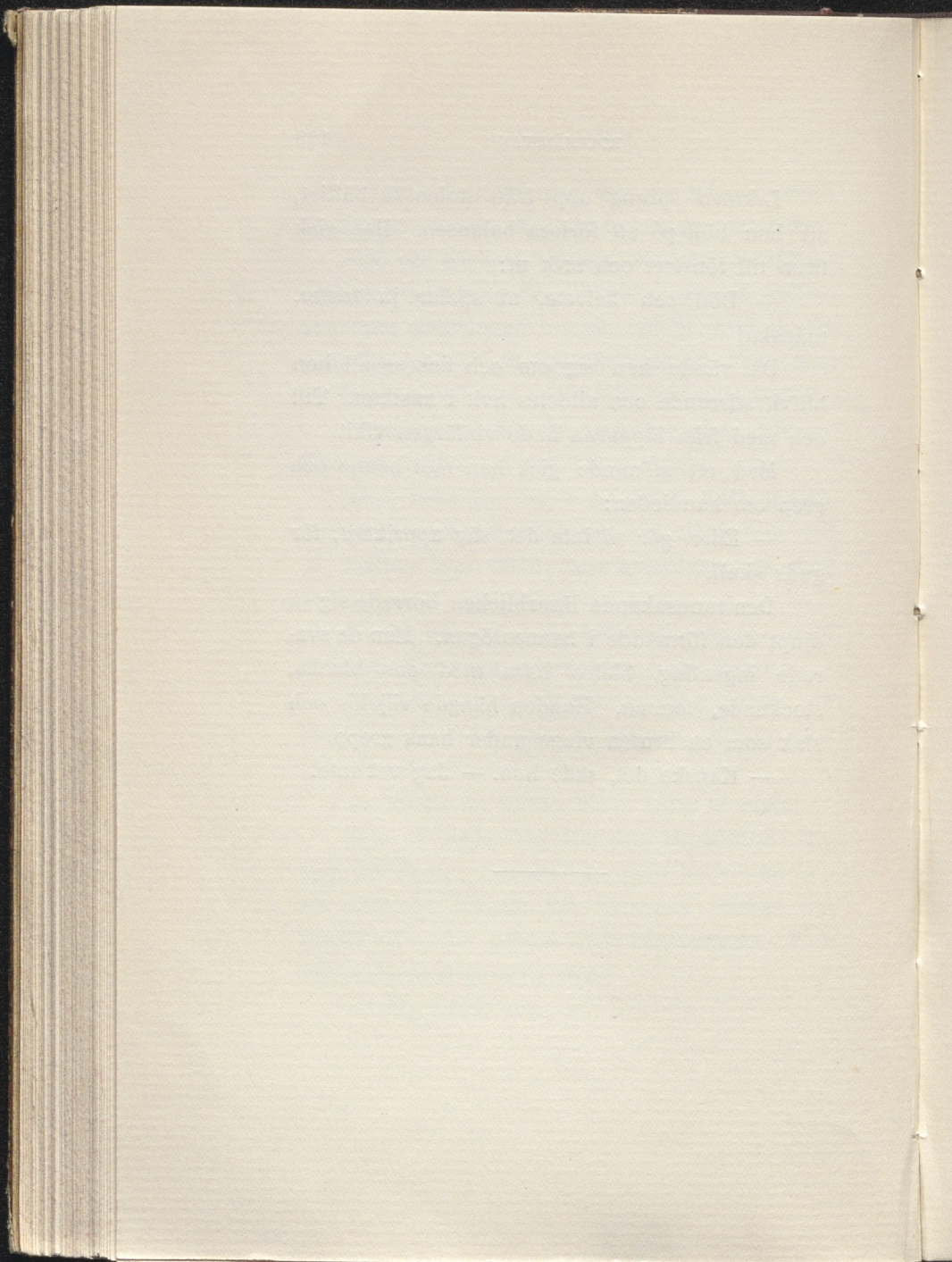
Då vände han sig om och fick se att hon blifvit stirrande och alldeles hvit i ansiktet. Till och med från läpparna hade vinfärgen vikit.

Med ett stönande gick han mot henne och grep om handleden:

— Eller gör ni inte det, säg uppriktigt, för guds skull.

Den rannsakande lärarblicken borrhade sig så djupt den förmådde i hennes ögon. Men de svarade ingenting, blefvo bara med ens blacka, slocknade, tomma. Handen hängde viljelös och slak som en bruten vinge under hans grepp.

— Kanske det, sade hon. — Jag vet inte.

EN FRANSMAN

MEMORANDUM

En fraiche duk låg på middagsbordet, och till den nye gästens ära stucko några snödroppar samman sina hufvuden under taklampan. Familjekretsen stod i spänd väntan bakom sina stolsryggar. Matsalsklockan visade redan sju minuter öfver tre, och öfver fabrikörens godlynta ögonbryn hade lägrat sig en rynka, som ännu bara uttryckte bekymmer, men snart nog kunde komma att markera rättmätig harm. I tjugufem år hade familjen Krook satt sig till middagsbordet, som hon slog tre, och nu kunde han första dagen inte passa på. Hur skulle det då bli sedan — hade de fått i huset en mänska utan sinne för familjelifvets helgd.

— Greta, det är bäst du knackar en gång till. Han har kanske inte förstått att det är matdags.

Med en lättnadens suck öfver att komma ur bordskretsens tryckta atmosfär gick yngre dottern framför till monsieur Viardots dörr och lade försiktigt knogarna mot den.

— Entrez! A, ja, ja, merci bien, färdig strax.

Greta förvånades öfver det hårda, liksom skrattekalla i rösten. Hon hade alltid föreställt sig att fransmännen talade mjukt och melodiskt som musik.

Också öfver de andras ansikten kom ett drag af kylig ovilja vid den beskäftiga klangen inifrån.

Så öppnades dörren och monsieur Viardot kom till synes. En liten, svartmuskig herre — i frack. Han inneslöt alla i en gemensam, leende bugning, under det att fabrikören med en viss högtidlighet bad att få föreställa honom för sin familj. I den inbegrep han också en ung medikofilare, under de fyra år han legat vid högskolan inackorderad hos Krooks och nu förlovad med deras yngsta.

Monsieur Viardot hade vid det runda bordet fått sin plats med värdinnan, fröken Krook, till höger — äldre systern till fabrikören, som efter

fru Krooks död förestod hushållet. Och på vänster sida hade han medikofilaren, som genom sina insikter i språket och andra ämnen pröfvats vara den mest skickade att konversera en fransk lektor.

Medan soppan hällades upp i de blåblommiga tallrikarna riktades också allas ögonpar förvåntansfullt på den unge mannens ansikte, hvilkets landtliga friskhet åtta terminers punschorgier och nattvak i rökiga vindsrum inte förmått öfvervinna. Och kandidaten kände till slut atmosfärstrycket så starkt, att han harklade sig och beslöt våga en kraftansträngning. Han vände sig artigt mot sin granne till höger:

— *Combien trouvez-vous Suède?*

Ett nästan märkligt smil flög öfver monsieur Viardots rörliga ansikte.

— A, förtjusande, min herre — men jag ber er inte tala franska med mig. Jag vill lära mig vackra landets språk, medan jag är här, och därför glad, om ni skola vilja tala det med mig.

En djup suck af lättnad banade sig väg ur kandidatens bröst. Och det var liksom om luften öfver bordet blifvit några tusen meter högre.

9. — *Kroppens komedier.*

Doktor Viardot pekade på snödropparna i vasen framför sin tallrik och sade:

— A, drifvans blommor — blonda och oskyldig som konfirmationsflickor.

Och han smilade galant bort mot fröken Gretas stol.

På det fanns det ju inte någonting att svara. Soppskedarnas stötar mot tallrikarna och det sörplande lätet från husfaderns skägg härskade snart på nytt enväldigt i rummet.

Monsieur brydde sig inte heller om att göra någon vidare ansats. Han betraktade med någonting af en forskningsresandes vakna, öppenhjärtiga intresse husets damer. Värdinnan var han färdig med på tio sekunder — något längre stannade blicken på döttrarna. Han jämförde dem. Båda hade samma resliga gestalter, höga axlar och platta, maskulina byst. Den yngres ansikte var friskare, den äldres ädlare och mer regelbundet. Men på hennes smala, raka näsrygg red en pincenez.

Monsieur Viardot lät ögonen glida vidare, ut genom fönstret. Utanför fabrikörens hus höll gatan på att öfvergå i landsväg. Bakom en mejerigafvel med stora, blåa bokstäfver sträckte

sig de sank a fälten, hvitfläckiga af smältande vårsnö. Monsieur Viardot fann perspektivet tröstlöst fult.

Kaffet serverades vid middagsbordet. Den franske lektorn tömde sin kopp i ett drag, som om han aldrig gjort annat än kastat brinnande vätskor i halsen. När han reste sig, tog han på nytt alla familjeledamöterna i hand en efter en, i anslutning till hvad han läst i boken *Le Peuple et les mœurs en Scandinavie*.

Båda fröknarna Krook reste sig upp medan de hälsade, och han gjorde den observationen, att den äldsta, med pincenezen, var längst — han hade ögonen i jämnhöjd med hennes engelska dubbelkrage.

När monsieur Viardot dragit dörren igen efter sig, sade värdinnan med lättnad i rösten:

— Det var bra skönt att han gick.

Och fröken Greta instämde med orden:

— Usch ja. Affekterad.

*

Likväl vande sig familjen Krook och monsieur Viardot snart nog vid hvarandra. Man kom under-

fund med att det var en hygglig ung man — som ung räknades man i familjen, där flere öfverliggare intagit sina middagar, till sitt fyrtionde år. Han var aldrig ute och festade. Hvarje dag efter supén satt han hemma och underhöll sig med damerna. Medan gubben Krook och hans måg blandade till sin kvällsgrogg — fabrikören af konjak, den unge af whisky — flyttade monsieur Viardot sin tekopp till divanbordet, och underhöll damerna vid deras handarbeten. Af artighet hade han en gång smakat på kandidatens kvällsdryck, men strax vändt tillbaka till sitt starka, kalla te, under vilket njutande han hvarje kväll lät en ask caporals gå upp i rök.

Ja, han var tydligen ett original, men ett hyggligt original.

Den, som mest roade honom, var Gunhild, den äldre dottern. Han sade henne en kväll, att hennes leende var det vackraste han sett i Sverige. Det var fullt af fin, öm intelligens —

En dag, då monsieur Viardot kom ut i tamburen med sin föreläsningsportfölj under armen, stod den högvuxna, raka kvinnan där och knäppte sina handskar.

— Hvad, ni tänker gå ut i det här slask, sade monsieur.

— Ja, jag tänkte gå och höra lektorns föreläsning, ifall jag får.

Monsieur Viardot svalde en liten grimas, och svarade med en artig gest:

— Ja, den offentlig, kan inte hindra.

— Så få vi sällskap.

Med storögd förvåning mätte han henne från hufvud till fot.

— Inte vill ni verkligen säga, att vi kunna visa oss bredvid oss på gatan?

Nu var det fröken Krook, som stelt stirrade mot hans ansikte i tamburens skymning. Så stammade hon:

— Och hvarför inte det då — hvad menar ni?

Monsieur Viardot såg, att hon trott en förölämpning gömd i hans ord. Nå, så fick han då förklara sig. Med ett tonfall, som lät hårdt och ansträngdt lätt, sade han:

— Men ni glömmar, att ni är hufvudet längre än jag.

Ett befriadt skratt bröt sig väg öfver fröken Krooks läppar. Men innan det förklingat, var

han ute ur tamburen, och hon kunde ju inte springa efter honom.

Men en dag måste monsieur Viardot säga sig själf, att han var förälskad i den långa svenskan, som första gången lika lite på honom gjort intrycket kvinna som andra hennes plattbröstade landsmaninnor. Det var inte bara kakelugnsvärme, som han i det längsta velat intala sig. Kanske snarare den förtroendefulla och innerliga värmen i hennes väsen, som tagit honom. Hur som helst — han älskade henne.

Den kvällen stängde monsieur Viardot in sig på sitt rum. När jungfrun kom in för att bädda, stod hans stora korgkoffert packad. Fröken Gunhild var borta på te, men vid hemkomsten på kvällen fann hon en liten biljett från franske lektorn.

— Farväl, kära fröken — vi fransmän äro istånd att bära allt, utom att bli löjliga.

Hon satt länge och stirrade på det lilla kortet i sin hand, med tomma ögon, som inte ville fatta, att någonting sådant kunde få afgöra ett människoöde.

TVÅ TIMMAR

SANMITH AVT

— Den, som vågade tända en cigarr, tänkte Verner Harg, och så stönade han på nytt: — Buh, hurr, urr.

För kölden nöp i öronsnibbarna och stack i näsborrarna.

Kallare skulle det väl bli, eftersom himlen var skyhög.

Det svaga knittret af hans sulor mot snöskorpan var det enda, som höll honom sällskap.

Och så stjärnorna.

Nu hade han kommit till tallen igen, men trött att vända, hoppade han rundt på klackarna några hvarf, en veritabel björndans. Det satte blodet i raskare fart, men tog efter en stund från honom andan.

Då gräfdde han händerna i fickorna och stirrade upp mot stjärnhimlen.

Capella hade passerat den motliggande strandkonturens högsta fur. Nu borde nog klockan vara öfver ett, af Karlavagnens framstjälpta tistelstång att döma.

Det förströdde honom att orientera sig och upplifva sina astronomiska insikter. Där var Svanen, som icke liknade någon svan. Och där Oxen, som icke liknade någon oxe. Högt upp i den svarta kupolens hvälfning, så högt, att den styfva kragen skar in i nacken, gnistrade Cassiopeias dubbla W. Han mindes sig ha sett en exakt illustration af hur denna stjärnbild kommer att te sig om 36,000 år. Där simmade den stora Andromedanebulosan med ännu ofödda världar i sitt sköte. Och där igenkände han Plejaden, som bara för en smula förlästa ögon flöt samman till en nebulosa, men i själfva verket var en hel själfständig stjärnvärld, kanske lika talrik som Vintergatan, ehuru för aflägsen för själfva tanken.

Med ens rycktes hans ögon åter ned till jorden. Han höll andan och knogarna hvitnade kring gevärskolfven.

Det hade knäppt till i buskarna på andra sidan alldeles som när en hane spännes. Hade

han inte också hört hväsandet af en hviskning?

Ögonen, bländade af rymdernas skimmer, kunde i första sekunderna ingenting urskilja. Han sköt spanande fram hufvudet och spände sina sinnen. Enbuskarna nere vid iskanten tecknade sig orörliga som förut mot snöns blåhvita botten, som tycktes utstråla ett svagt återsken af stjärnljuset. Icke ett ljud bröt nattens sköra, isande tystnad.

Då började plötsligt hans hjärta hamra. Det tycktes honom, som hade det nyss hållit inne en minut för att icke störa medan han lyssnade. Nu började det, med snabba, hetsande, ojämna slag. Det klämtade så våldsamt i tystnaden att han tyckte dunkningarna borde höras ända öfver till andra stranden.

Han kunde icke längre stå stilla och lyssna på detta infernaliska oväsen. Han började på nytt vanka fram och tillbaka mellan stättan och tallen, denna bit, som redan låg så tilltrampad af hans sulor, som om ett helt kompani tågat fram där.

Var han rädd?

Eller var det bara kölden som trängde ända in till märgen och isade den.

Nej, nej, han *var* rädd. Han som känt sig så säker på sig själf.

— Buh, hurr, urr!

Om detta fördömda alarm åtminstone ville ta en ände. Det dånade i hans öron och öfverröstade stegens knirk.

Outhärdligt.

Verner Harg började gnola. De gamla sångerna från skolåren stego fram för minnet.

O, yngling, om du hjärta har
att trampa fädrens fjät,
flyg till ditt fosterlands försvar
dö eller rädda det.

Så ljufligt är ej källans sus
invid en blomsterstrand,
så härligt icke dagens ljus
som död för fosterland!

Hur ofta han sjungit den under utflykter och på marscher! Och han kände än den heta skruf rörelsen uppåt högra tinningen, som alltid med den heroiska hänryckningens våg förnams i hans hjärna.

Och ett annat minne anmälde sig samtidigt.

Sjuttonårig, stod han vid faderns dödsbädd. Månader hade den gamle väntat döden till följd af en strupsvulst, mot hvilken läkarna stodo

maktlösa. Det var bara en tidsfråga, när han icke längre skulle kunna andas. — Och en dag i den hemska, gråa gryningen hade Verner blifvit väckt, huttrande följt sköterskan till faderns rum för att bevittna hans dödskamp.

Den slutade först på kvällen — — den rosslande, förtviflande, hopplösa kampen mot kväfningen — med förvridna drag, utstående, blodsprängda ögonhvitor och en febertörst, som icke kunde svalkas.

Det var första gången han mött döden. Den hjälplösa, kvalfulla döden i sängen, det meningslöst uttänjda, hopplösa och ärelösa motståndet af lifvets vikande försvarskrafter mot en grym och öfvermäktig fiende.

Då hade hans unga hjärta uppsändt en brinnande vädjan till himlen. Förskona mig från denna död. Ge mig bråddöden. Och helst den lätta och bländande framför kanongapen eller de glimmande gevärspiporna.

Den festliga döden vid stormningsrop och trumhvirflar!

Så ljufligt är ej källans sus
invid en blomsterstrand,
så härligt icke dagens ljus
som död för fosterland!

Nå, här var den nu. Hans död skulle få glorian af en mening, som han sedan under hela sin ynglingatid drömt och önskat. Hans instruktion var klar och enkel. Han behöfde icke tveka om hur han hade att handla.

För den händelse något fientligt truppförband, enligt hvad man hade skäl att anta, skulle försöka vägen längs åbrädden för att anfälla den svenska styrkan i flanken, hade han att signalera lägret med två skott. Fler skulle han väl sannolikt inte heller hinna lossa.

Buh, urr, hurr. En frossbrytning skakade honom på nytt.

Om han bara haft en mänska att tala med — bara några ord af en mänsklig röst, innan han skildes från lifvet.

Han gnlade på nytt för att få sällskap af sin stämma:

Lys högt, du segersälla fana,
sliten af strider sen en grånad forntids dar,
fram, fram, vårt ädla, härjade standar —

På nytt kände han skrufrörelsen vid tinningen och de styfnade lederna värmdes af en eldad puls.

Så var det. Där låg orsaken till hans be-

klämning. Det var en sak att vid fanfarer och trumhvirflar sätta lifvet som insats i spelet om seger och ära. En annan att ensam i natten och ödemarken bli nedskjuten som ett villebråd, utan att ens se sin fiende, utan att styrkas af en kamrats handslag, utan att ha fått säga ett farväl till de sina.

De sina! Hvad ordet med ens fått en innerlig och djup klang.

Han såg dem framför sig, modern och syskonen, i salslampans ljuskrets. Tusentals minnen rullade upp sig baklänges i tiden. Flertalet småhändelser, smådrag; men alla blefvo varmt meningsfulla, och han förundrade sig, att han först nu såg deras innebörd.

Han tänkte också med ömhet på sina böcker, sina gravyrer och persiska matta. Saker, på hvilka han trott sig vara trött, fingo ett oerhördt värde, stodo fram i förklaradt ljus. De trefna samtalen vid brasan, kamratlaget kring spelbordet och punschbrickan. Morgonpromenaden med apollinarisglaset i vattenbutiken. Den vackra elektriska lampklasen och de prydligt bundna folianterna på tjänsterummet. Och slädpartierna mellan skyldrande, rimfrostgnistrande furor med

en rosig och inpälsad vinterkärleks ångande andedräkt mot sin kind, eller seglatserna i morgonbris, eller hemrodd öfver speglande, vinfärgade skärgårdsfjärdar.

Visst älskade han sitt land. Han ville lefva i det, lefva för det, om han kunde.

Men dö för det just nu, det förekom honom tungt.

Verner Harg stannade och lyfte på nytt blicken mot stjärnorna. De förekommo honom som hade de blekts, aflägsnats. De sutto icke längre fästa på en svart päll, utan summo på olika distanser ute i det omätliga kalla rummet. Världar och återigen världar! Solsystem i sin linda, ännu bara ett jäsande kaos af gränslösa möjligheter, solsystem i sin kulmen, kringhvärfda af planeter, på hvilka högt kultiverade raser kanske bekrigade hvarandra med trådlösa telegram genom rymden. Solsystem, som redan strukits ur de lefvandes antal, där de stumma grafvarna af dömda släkten och kulturer meningslöst fortsatte att irra rundt kring en slocknad ljuskälla. Och han påminde sig hvad en stor astronom kallat Gud: den väldige säningsmannen af stjärnor...

Och då gällde hela denna historia icke annat än en gränstvist mellan två lilliputländer på en lilliputplanet i ett af de obetydligaste solsystemen i en afkrok af Vintergatan. Var det verkligen så sublimt, att man kunde dö för det? Om dessa par hundra kvadratmil voro gröna eller röda på kartan. Ja, om än hela området färgades rödt, skulle man ändå inte kunna urskilja det, ifall man höjde sig några tusen kilometer, bara ett tuppfjät ut i världsrymden.

Men om hela jorden inte hade mer att betyda — hvad var då hans eget lif? En företeelse, ofattbar genom sin litenhet, omöjlig att ens se under evighetens perspektiv på grund af sin obetydlighet.

— Brr, urr!

Han ryste, som hade han nåtts af en fläkt af världsrymdens eviga, förintande köld.

Men så reste sig trotset, och själfbevarelseinstinkten räckte honom ett argument:

— Det var i hans tanke, som nu dessa världar speglade sig. Det var hans hjärna, som rymde den kosmiska föreställningen, som oceanens brus rymmes i ett musselskal.

Och var detta lif än så obetydligt ur kosmisk

synpunkt — för honom var det likväl af yttersta vikt. Det var hans enda — —

— Tst.

För andra gången samma sköra skarpa ljud. Men nu hörde han, att det var en kvist, som bröts.

Och steg, som knittrade mot snön.

Geväret flög upp till axeln. Skinnet strammade vid öronen af spänning. Men han hade bara en tanke, som kanske snarare var en känsla:

— Skjuta — — naturligtvis skjuta.

Men ingenting rörde sig nere vid åbrädden. Han såg bara, att snön antagit en ljusare, blågrå ton. Och att buskarnas kala kvistverk tecknade sig redigare. Var det möjligt, började det redan dagas?

Då hörde han plötsligt, att stegen kommo från andra hållet. Han vände sig om och såg en dubbelpatrull göra halt vid stättan.

— Aflösning, kommenderade patrullföraren.

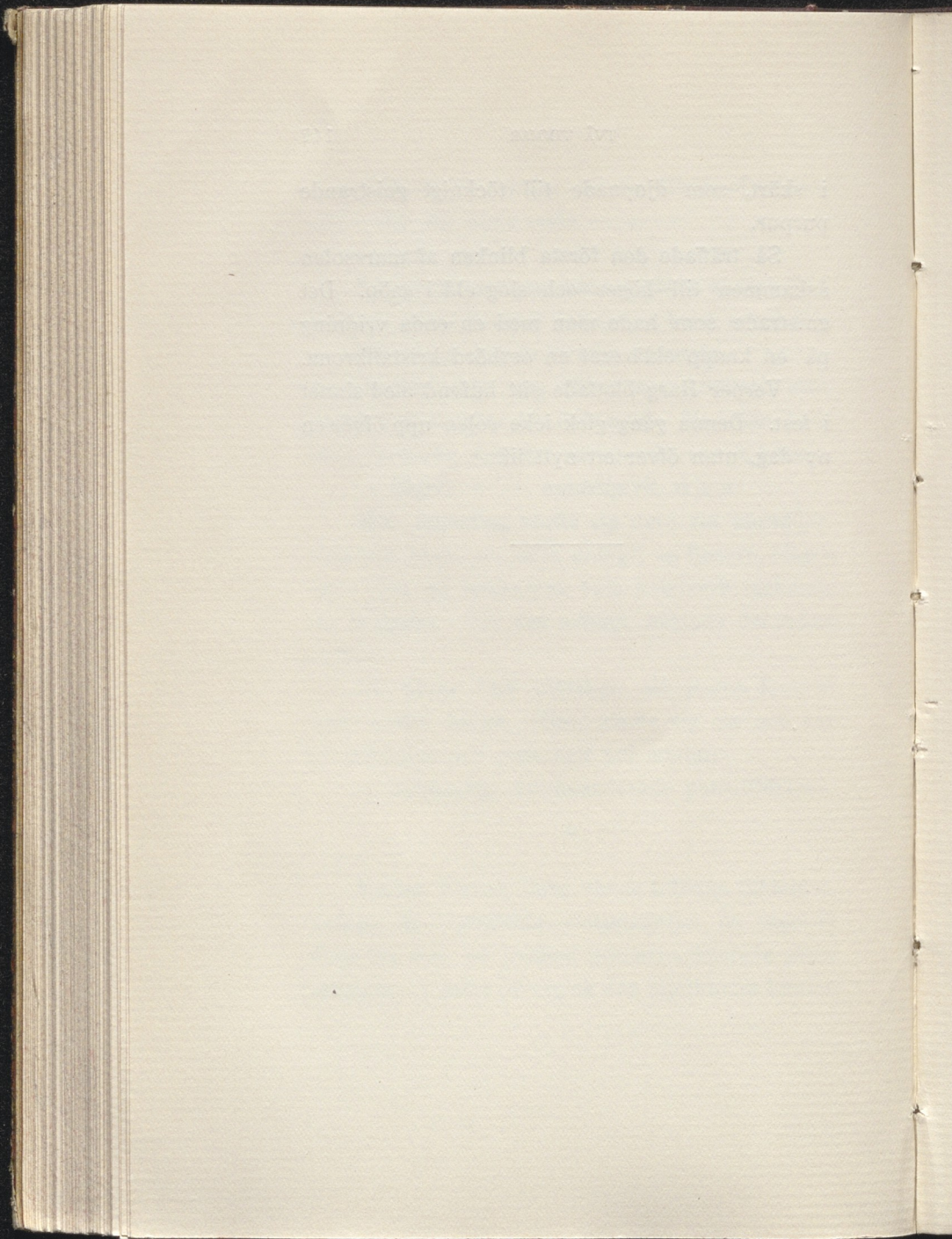
*

Medan Verner Harg vände tillbaka till lägret, antogo de snöklädda sluttningarna en sagolikt djup blå ton, på hvilken granarna kastade jätteskuggor. I öster öfvergick den mjölkhvita himlen

i skärt, som djupnade till töcknigt gnistrande purpur.

Så träffade den första blinken af marssolen åskammen till höger och slog eld i snön. Det gnistrade som hade man med en enda vridning på en knapp eklärerat en oerhörd kristallkrona.

Verner Harg blottade sitt hufvud med sinnet i fest. Denna gång gick icke solen upp öfver en ny dag, utan öfver ett nytt lif.

EN SJÄLASÖRJARE

EN SJÄLSÖRJARE

Elegant mottagningsrum hos en Stockholmsläkare. Ljud-
dämpande draperier såväl för dörren till väntrummet och
dörren på motsatta väggen, genom hvilken patienterna ut-
släppas. På jätteskrifbordet en statyett af Diskuskastaren.
Väggarna klädda med facklitteratur. I hörnet en divan med
ähta öfverkast från Abdul Hamids harem. Men inga instru-
ment eller annan läkarattiralj i detta rum.

Vid skrifbordet: doktorn, en högre man med stora
händer och stark ansiktsfärg, en smula för fet. Han är vid
trettiofem år, bär vigselring. Framför honom patienten, en
mycket elegant, blek ung man med tunga ögonlock, örsnibben
fastvuxen, för öfrigt icke olik kung Alfonso af Spanien. Han
har rest sig för att ta afsked.

DOKTORN

tar långsamt och med täta understrykningar, medan
han fixerar.

Men vore det ändå inte skäl att försöka det
naturliga botemedlet.

DEN BLEKE

höjer ögonbrynen med fråga.

DOKTORN.

Kvinnor.

DEN BLEKE

med en uttråkad gest.

Jag har försökt.

DOKTORN.

Hur ofta?

DEN BLEKE

med oförändrad tonfall.

Inte oftare än konvensansen så fordrat.

DOKTORN

ett leende glider öfver hans ansikte, som snabbt återtar sitt
myndiga, rannsakande allvar.

Och ni vet ingen kvinna, som skulle kunna
väcka er kärlek?

DEN BLEKE drömmande.

Jeanne d'Arc.

Böjer sig fram, passionerad.

Men då skulle hon ha sporrar på hälarna.

DOKTORN

skakar på hufvudet och gör min af att avsluta samtalet.

DEN BLEKE.

Doktorn kan således inte bota mig.

DOKTORN

med långsamt inskärpande men likväl milda betoningar.

Ingen annan kan bota er än ni själf. Ni

måste uppbjuda er viljekraft, undvika allt som kan egga er osunda fantasi.

Tar en pappersremsa ur ett fack; förtröstansfullt.

Och så ska vi skriva ut en liten sak, som kan stödja er i den moraliska kampen — ni skall ta in det två gånger om dagen i en matsked vatten.

DEN BLEKE

ler för första gång.

Doktorn skriver. Den bleke beundrar Diskuskastaren.

DOKTORN

reser sig och klappar den andre på axeln.

Så där ja! Glöm nu inte att göra som jag sagt.

DEN BLEKE.

Tack för rådet. Hvad kostar det?

DOKTORN anspråkslöst.

Fem kronor.

DEN BLEKE

betalar och släppes ut genom draperiet till vänster.

DOKTORN

stannar en minut i tankar framför Diskuskastaren. Så rycker han på axlarna och öppnar dörren till väntrummet.

Nästa!

EN KVINNA

stiger in och blir stående vid dörren med så djupt nedböjdt hufvud, att man icke ser hennes ansikte. Men gestalten är krokig, gammal, mager och höljd i en längesedan utsliten klädning.

DOKTORN.

Nå hur är det?

KVINNAN

snyftar till.

DOKTORN

uppmuntrande, vänligt.

Seså, gumman lilla, sätt sig nu ned och låt
höra hvad hon har på hjärtat!

KVINNAN

försöker behärska sin röst.

Bara jag inte upptar doktors tid — —

DOKTORN.

Hvad heter ni?

KVINNAN ser upp.

Emma Höglund.

DOKTORN

rycker till vid åsynen af hennes ansikte, som är tjugu år
yngre än rösten och bär spår af en förgången skönhet.

Hur gammal är ni?

KVINNAN som blifvit stående.

Fyrtioett år.

DOKTORN

med en blick på vänstra handen.

Och ni är ogift, ser jag.

KAINNAN förlägen.

Nej — — nog är jag gift, fast jag fått gå till

panten med ringen. Jag har tre barn att försörja, ser doktorn.

DOKTORN.

Nå, men er man då? Eller är han kanske död?

KVINNAN.

Nej, nog lefver han, gunås så visst.

DOKTORN otåligt.

Gunås så visst, säger ni?

KVINNAN tar sig samman.

Det är så, att han är alkoholist, som man säger. Och i tre år har han nu varit borta först på ett sådant där sjukhem. Han är inte riktigt klok heller, se!

DOKTORN

med en avslutande gest af lättnad.

Nå, då har han ju sjukhemmets läkare, som sköter honom.

KVINNAN.

Nej, han kom hem för två månader se'n!

Det rycker i hennes ansikte, och med ens börjar den magra gestalten skakas af hejdlösa snyftningar.

DOKTORN

går bort och lägger lugnande handen på hennes axel.

Är ni så ledsen för det? Ifall er man har blifvit utskrifven från sjukhemmet, så är han naturligtvis frisk.

KVINNAN vaggar med hufvudet.

O nej, doktorn! Men se, de som betalte för honom där, de hade inte lust med det längre, när de såg, att där inte blef någon bättring. Och de tyckte, han kunde godt få gå lös, efter han var fredlig och inte gjorde någon för när.

DOKTORN.

Och så kom han hem?

KVINNAN kvidande.

Jaa.

DOKTORN.

Och han vill inte arbeta utan låter er sörja för honom?

KVINNAN som förut.

Det gick väl an med det.

DOKTORN.

Kommer kanske hem full — — super opp hvad ni förtjänar?

KVINNAN.

Det gick väl an med det.

DOKTORN upprörd.

Kanske han slår er till på köpet.

KVINNAN pressar fram orden.

Han har gjort det som värre är, doktorn.

DOKTORN stelnar.

Ni har väl inte låtit honom komma er — —
nära — —?

KVINNAN

nickar och slår båda händerna för ansiktet.

DOKTORN

står orörlig och stirrar på henne, medan hans pupiller vidgas
af en misstanke. Nästan med bäfvan i rösten.

Men ni vill väl ändå inte påstå, att — —

KVINNAN brister ihop.

Jo, nu är jag med barn.

DOKTORN

går upprörd med jättesteg ett par slag öfver rummet. Stannar
framför kvinnan, betraktar henne ofvanfrån med en
ljungande blick.

Men mänska, har ni då heller inte ert förstånd
i behåll!

KVINNAN

lyfter skrämd på hufvudet och ser frågande på honom.

DOKTORN.

Hur kunde ni låta det ske?

KVINNAN häpen.

En har väl inte rätt att säga nej till sin man.

DOKTORN bryter ut.

Sådana galenskaper! — Förstår ni inte, att ni
håller på att sätta en idiot i världen?

KVINNAN

kastar sig ner framför honom och omfattar hans knän.

Hjälp mig att bli af med honom.

DOKTORN något blidare.

Hvem, er man?

KVINNAN

stönande, medan hennes blickar hänga vid hans ansikte.

Nej, barnet!

DOKTORN

stirrar en sekund, så stöter han henne omildt ifrån sig.

Mänska, vet ni hvad ni säger?

Han gör ett par ännu häftigare slag öfver golvet och stannar på nytt framför den knäböjande.

Hvem har kommit er på dessa galenskaper?
Och hvem har rådt er att söka mig? Svara!

KVINNAN kvidande.

Ingen, snälla doktorn, ingen. Men jag har en gång förut varit hos doktorn för min äldsta pojke, när han började bli konstig, se, och då var doktorn så snäll mot mig. Och det var därför jag trodde, att doktorn skulle vilja hjälpa mig den här gången också.

DOKTORN lugnare.

Ni vet inte hvad ni begär.

KVINNAN.

Ja, jag kan ju inte betala hvad det är värdt
men — —

DOKTORN ryter till.

Det hör inte hit! Begriper ni då inte, att det är frågan om ett mord?

KVINNAN hajar till.

Det kan jag väl inte tänka! Det är ju inte två månader gammalt. Och då har jag hört, att det knappt är större än en smörkula.

DOKTORN kort och strängt.

Det är i alla fall ett lif, embryot till en mänska.

KVINNAN stönande.

Till en idiot!

DOKTORN

stryker lugnande öfver hennes hufvud.

Det skall vi väl inte hoppas.

KVINNAN

fattar hans hand och knäpper sina om den.

Förbarma sig öfver oss, doktorn! Barnet kommer ju ändå att svälta ihjäl, se; jag kan ju inte försörja dem jag har ordentligt.

DOKTORN tröstande.

Å, det går nog, skall ni se, kommer tid, kommer råd!

KVINNAN envist.

Nej, nej, doktorn, jag känner, att jag snart inte orkar mer. Förbarma sig öfver oss, snälla,

snälla doktorn! Det är ju så lätt gjordt, när det ännu inte är två månader gammalt.

DOKTORN

lösgör sin hand och återtar sin plats.

Ni har tydligen inte reda på, att både ni och jag skulle utsätta oss för flera års straffarbete, om jag villfor er begäran. Ja, sådan är i alla fall lagen. Det är därför ingenting annat att göra än att låta saken ha sin gång.

KVINNAN

ligger en minut kvar i samma ställning, med hufvudet liksom afknäckt. Då doktorn icke säger någonting vidare, reser hon sig mödosamt och stöter fram.

Hvad får jag betala?

DOKTORN.

Ja, det är inte så noga — ska vi säga två kronor?

KVINNAN

vecklar ur en bit papper fram en jubileumstvärkrona. Det är ett hål genom den.

DOKTORN

ser på den; vänligt.

Den här har visst varit någon sorts medaljong?

KVINNAN niger.

Ja, ursäkta, doktorn, jag hade ingen annan.

DOKTORN välvilligt.

Behåll slanten — — och ta det nu med lugn!

Medan han för henne mot utgången.

När vi ha begått ett felsteg, så få vi svida för det, det kan inte hjälpas. Men fäll bara inte modet, så styr nog — lite tveksamt — den Högste med tiden allt till det bästa.

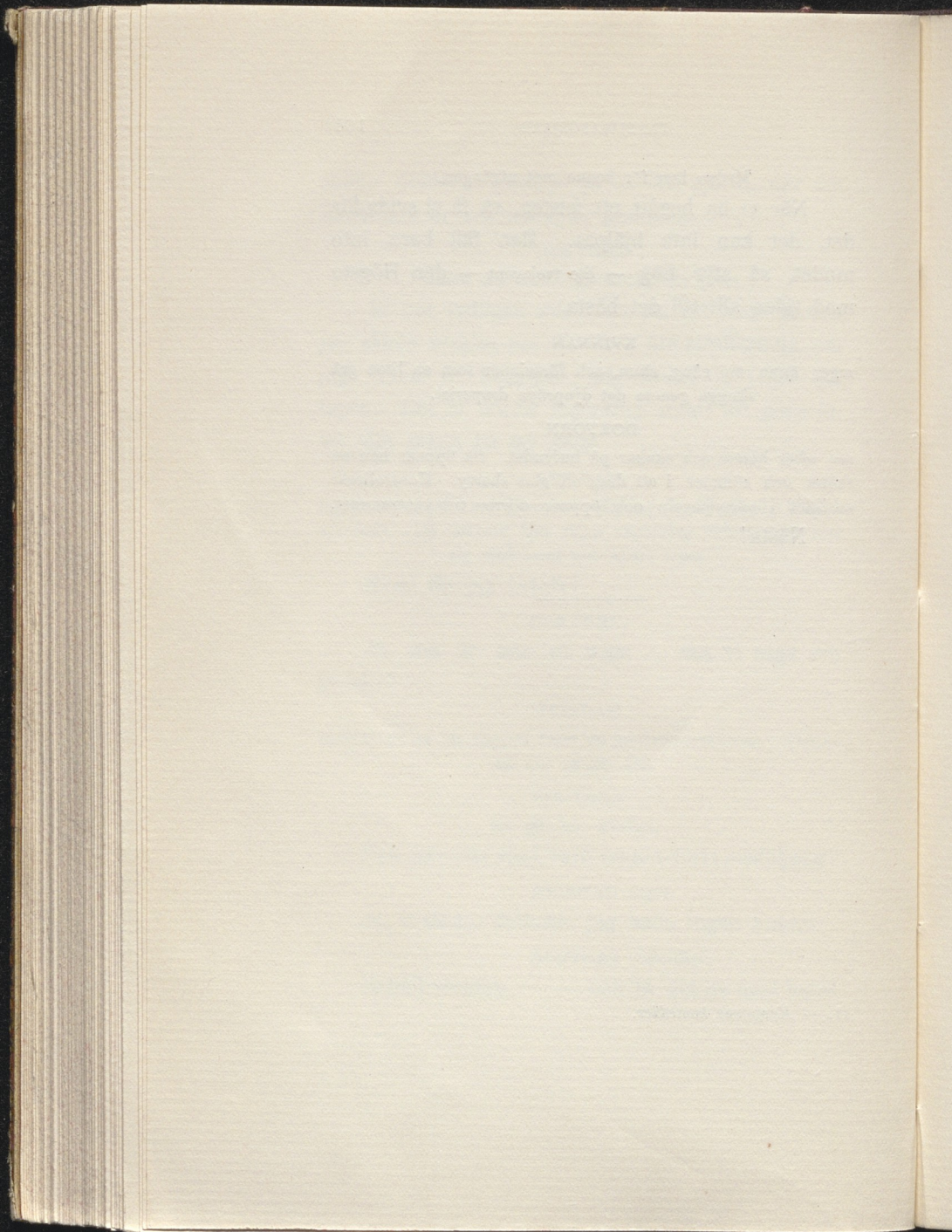
KVINNAN

niger ännu en gång, stum, och försvinner som en liten grå skugga genom det djupröda draperiet.

DOKTORN

ser efter henne och skakar på hufvudet. Så öppnar han en skänk och tömmer i ett drag ett glas sherry. Kontrollerar ansiktet i väggspegeln och öppnar dörren till väntrummet.

Nästa!

BROR NIKLAS KRYCKOR

ERROR MINKAS KKYCHOR

Oftast när jag före frukost gör mitt slag nedåt trädgården för att vädra ut sängkammarluften ur hjärnskålen, har jag brukat stanna och utbyta några tankar med Bror Niklas. För honom, som går upp med solen, är dagen redan långt framskriden. Han har plockat åtskilliga timmar i sina land och sätter värde på att en stund få pusta ut, stödd mot sina kryckor.

Det är ju inte med alla människor man kan utbyta tankar. Men Bror Niklas olycka har vant honom att reflektera. Jag tillåter mig inte afgöra, ifall Niklas, därest han icke knäckt höftbenet som sjuårig pojke, skulle blifvit en trädgårdsdräng som andra. Eller, om fröet till en egen lefnadsfilosofi från början var nedlagdt i hans hjärna.

Hur som helst, har man behållning af att tala

med Niklas, liksom med alla, som icke få lefva sitt lif på de normala villkoren, och för hvilka flertalets njutningar och tidsfördrif icke finnas till.

Bror Niklas instinkt säger honom också, att min stundom visade närgångenhet bottnar i medkänsla och har sin ursäkt i mitt yrke. Sålunda älskar jag åtminstone att förklara hans oförbehållsamhet.

En morgon, då hans något lillgamla ansikte med de utstående kindknotorna icke hade sin vanliga jämna, om än svaga färg, frågade jag honom, om han aldrig känt sig frestad att dricka.

— Jo, tillstod dröjande Bror Niklas. En gång, då jag var tolf år och fick stanna hemma, när de andra foro på bröllop. Då kom jag först att riktigt tänka öfver, hur det skulle bli i lifvet att inte vara som andra. Och då drack jag ur en butelj konjak, som stod hemma i skåpet.

— Nå, och då blef Niklas lättare om hjärtat?

Den vanföre spottade i jordgubbslandet och återtog sin hacka.

— Nej, vasserra, det var inte mycket med det. För fyllan gick fort öfver, men sorgen, hon var kvar.

Efter hand lärde jag mig förstå, att Bror

Niklas funnit ett solidare och varaktigare medel att klippa klorna på sorgen. Han lärde sig föra själfironiens vapen. Kom han i sällskap med kamrater, bröt han på förhand udden af alla anspelningar genom att själf öppet gyckla öfver sitt lyte.

Men annars öfvade han sig i att undvara och förakta allt i hvilket det måste vara honom till hinder. Han lefde i sina plantor. Han älskade alla, mest likväl de krokiga och fula. Bror Niklas hade på sitt arbete uppbyggt en filosofi, i hvilken grundtanken var öfverensstämmelsen mellan växterna och människorna.

Vi kommo en gång in på den sociala frågan. Bror Niklas var ingen anhängare af jämlikhetens ideal.

— Skall man ge lika mycket vatten åt en morot som åt ett körsbärsträd. Behöfver man gödsla på brännässlor — —?

Då jag i rättvisans intresse påpekade, att artskillnaden mellan människorna inbördes väl ändå icke vore *fullt* så stor, replikerade Niklas med en plötslig blick i ögat:

— Kom inte till mig och tala om *jämlikhet*!
Och han slog menande på sin krycka med

knutna handen. Det var första gången jag hört honom tala i bitterhet.

Säkert är, att hans eget sinne skiftar efter Floras. Och jag har på senaste tiden lagt märke till en viss förändring hos honom. Han visar sig vek, drömmande, svärmisk på något sätt. Med nattvaksringar under ögonen och en febril glans djupt inne i pupillerna. Så stod han i går morse framför mig i det flödande klara solskenet. Trädgården låg omkring i brådmogen sommarprakt. Öfver staketets spjälrad sågo vi ängarna sållade med taraxacum. De gula blommorna lifvade och prydde de gröna mattorna, ehuru de på nära håll äro obehagliga genom sina bara, råttsvanshala stänglar och sina vulgära bladknippen. Men många hade redan gått i frö och spridde sina lätta fjun för vindfläktar, alltför eteriska för vår känsel.

Bror Niklas följde tankfull med blicken en tjock humla, som surrade och brummade från blomma till blomma i rabatten vid hans fötter.

— Se, är det inte uppbyggligt, sade han, då den tjocka insekten borrar sig in i en oansenlig, melankolisk, blygt tecknad pensé, hvilkens stjälk böjde sig. Ingen är förkastad bland blom-

morna. Alla få de vara med om kärleken, som skall uppfylla jorden med nya blommor. Och är det inte som allt prydde sig för en älskad varelse!

Hvad nu — jag ryckte till vid hans tonfall.

Men ännu större öfverraskningar väntade mig.

— Säg, sade den unge trädgårdsmästaren betänksamt — det är ju brukligt vid stora mid-dagar och när det skall vara riktigt fint, att ha blommor på bordet?

— Javisst!

— Men blommorna äro ju plantornas köns-organ. Och de anses ju som någonting skamligt, åtminstone hos människorna.

— Hm, sade jag och gjorde min af att fort-sätta min promenad. Men Niklas tog fast i min rockärm.

— Hör, kan författaren säga mig hvem denna vers är af, jag läste den aftryckt i Såningsmannen och har satt upp den öfver min säng.

Yngling, du hvars stjärna rullar
öfver lifvets paradis,
sola dig på dina kullar,
hata ej, var glad och vis!
Medan än bekymret tiger,
drick ur kärlekens pokal,
drick dig varm, förrän du stiger
ned i årens kalla dal.

— Den är af Tegnér, svarade jag och vände bort hufvudet.

Nog för det jag under senaste tiden märkt, att inte allt stod rätt till med Niklas. En fransman har sagt, att man kan se på en mans halsduksknut, om han är förälskad. Men Bror Niklas bär aldrig halsduk, annat än söndagarna, och då alltid sydd rosett.

Denna ledtråd saknade jag alltså. Men lika fullt skulle mina farhågor snart nog besannas — och det på ett lika öfverraskande som beklagligt sätt.

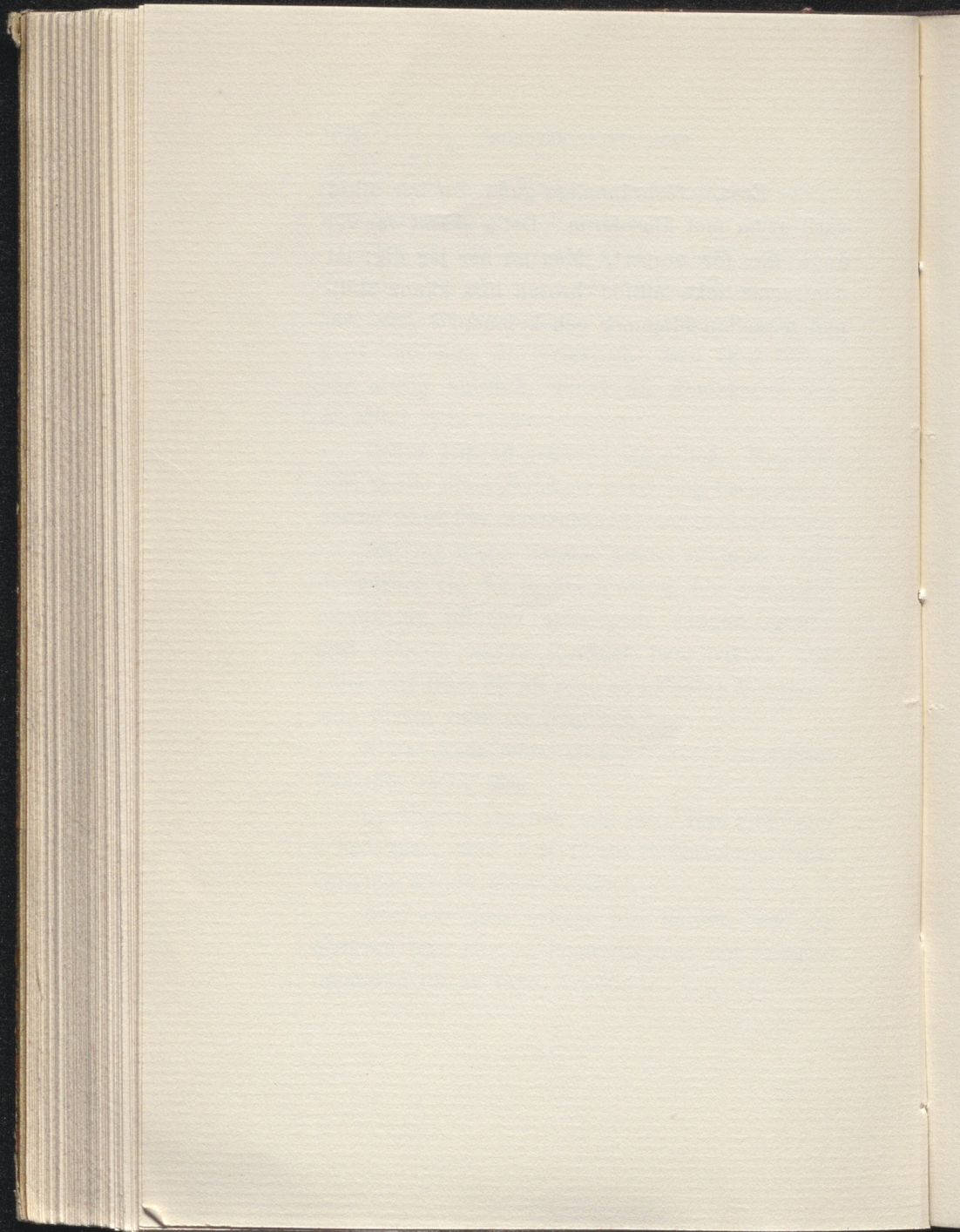
När jag några timmar senare rökte min middagscigarr vid det öppna fönstret, hör jag någon närma sig på den knastrande sanden utanför. Den ojämna takten förräder Bror Niklas. Jag böjer mig fram för att ropa en hälsning åt honom, men rösten satte sig i halsen.

Niklas hade målat sina kryckor i en kokett, ljusgrön, vårlig färg.

Lyckligtvis såg han mig inte. Han gick förbi i drömmar, med den första förälskelsens frånvarande leende öfver ansiktet.

Men när han svängt om knuten, lade jag cigarren från mig på fönsterkarmen och knäppte händerna till en liten förbön:

— Eros, oförbrännelige gud. Du har alltid varit grym mot filosoferna. Detta skämt var väl ändå lite för ampert. Men nu ber jag dig: låt den arme icke alltför brutalt lära känna skillnaden mellan blommor och kvinnor!

MARMORLEENDET

Du som gaf mig, framför andra
gnistan af din eld, natur — —

*Atterbom, Näktergalens sång
ur »Lycksalighetens ö».*

MARINER EBNDET

THE END OF THE LINE
THE END OF THE LINE
THE END OF THE LINE
THE END OF THE LINE

Diktarens bild stod långt borta i en vrå af den vidsträckta parken. Den stod afsides från de breda mittelalléerna genom hvilka den stimmande mänskofloden böljade på söndagarna med löfruskor i händerna, den var icke så lätt att hitta, och gräset hade efter hand växt igen öfver den slingrande gång, som förde dit. Den doldes nästan af guldregnsträden och pilarna, som tankfulla speglade sina kronor i dammens mörka, blickstillta vatten.

Men hvar eftermiddag, när solskenet med en rodnande ton började stupa snedt genom de höga gröna hvalfven, kom en ung kvinna till diktarens byst. Med nästan ohörbara steg närmade hon sig på den öfvergrodda stigen, och det lätta suset af hennes gång smälte förtroligt in i löfverkets hviskningar. Alarna ströko igenkännande

öfver hennes ljusa, obetäckta hufvud med sina grenar.

Hon satte sig på fotkransen kring sockeln och öppnade en liten bok i nött, mattgyllne läderband.

Och världen försvann för henne.

Efter en stund sjönk boken ned i hennes sköte. Hennes blick gick stor ut i den glödande kvällsrymden. Ögonen hade blifvit djupare, svar-tare. Hon log matt, men läpparna böjde sig och skälfde som under en kyss. Kärleksord susade i hennes öra, hon kände sig dyrkad och smekt af osynliga händer. Blodet rann i snabbare rytm, som en brännande dryck, genom hennes ådror.

Hon såg på boken i sitt sköte, smekte pärmen med handen, men vågade icke åter öppna den.

Och här, under henne, sade man, att hans stoft hvilade. En tandlöst gapande döds-kalle — några benknotor — det var hvad som fanns kvar efter denna kropp, hvilken törstat så omätligt efter kärlek och slösat med oförgängliga smekningar —

Hon lyfte blicken mot bysten. Där var någonting öfver leendet kring hans mun, hon icke riktigt förstod, någonting af faun, som jagade en

flyktig rysning längs hennes rygg. Men hufvudets ädla kontur, pannans tankfulla hvälfning utslätade intrycket. Framför allt kommo likväl de svärmiskt böjda ögonbrynen öfver djupa hvalf henne att ångra det. Som den sjunkande dagern nu föll, fingo de en blick, ja var det inte den döde diktarens egen trånfulla, tungsinta, brinnande blick. Fascinerad stirrade hon ini den — — och hon tänkte på de kvinnor, på hvilka den hvilat i åtrå och tillbedjan.

De voro döda för öfver hundra år sedan — och likväl afundades hon dem.

Hade icke hans kyss gjort dem odödliga? Hade de icke beskärts den största fullhet, som kommit en kvinna till del — att bli så älskad, så besungen — och till gengäld få skänka en sådan man — Lyckan.

Hon lutade sitt sköna, heta hufvud mot den kyliga marmorsockeln och slöt ögonen om drömmarna innanför.

Under tiden slocknade västerhimlen. Parken drog ett långt, susande andetag. Dammens vatten krusades en sekund; så blef allting stilla. Dagen sjönk ljudlöst ned i det förflutna.

Allt stod orörligt; högst upp öfver trädens

sammansmultna massa darrade bara höga, enstaka almars toppblad. Silfrade, glittrade de som paljetter. Och nu höjde sig månens ansikte öfver parken. Den sken på de hvita näckrosorna i dammen. Den strödde sin hvithet öfver allt, förtrollade allt.

Det sköra ljudet af en kvist, som knäcktes, kom tystnaden att spritta till. Buskarna på dammens andra sida böjdes åt sidan af en smal mans hand. Han steg barhufvad fram i det fulla månskenet. Javisst, det var ju han, den höga, hvita pannan och de brinnande ögonen, svarta, bottenlösa. Men detta hufvud hvilade på ett par smala axlar, på en gänglig och kutryggig gestalt. Silfverspännena på hans skor glimmade i månskenet.

Han höll andan, och de brinnande ögonen spejade kring sig. Han förde båda händerna mot hjärtat, som för att dämpa dess försåtliga klämtande.

Det låg en sällsam glans öfver hans ansikte. Det var förklaradt af stor förväntan. Men som tiden skred, slocknade den och förbyttes i en mörk oro. Han började gå fram och tillbaka längs vattnet med snabba, ojämma steg. När en

flädermus hven genom luften eller något annat ljud förnams långt inne under bladhvalfven, stannade han med lyft hufvud och skälfvande näsvingar. Men för hvar gång blef uttrycket i hans ansikte bittrare, linjerna kring munnen stramades nedåt. Han for ångestfullt med spetsnäsduken öfver sin panna och började mumla för sig själf.

— Narr, som än en gång har gått och illat dig någonting. Hade du ännu icke nog af nederlag? Går du ännu och väntar på kvinnan? Hon kommer inte, hon kommer aldrig till en sådan som dig.

Tiggare, som bara begär att få ge, nu är det tid att gå till nästa dörr!

Liksom öfvermannad af trötthet tog han stöd mot en trädstam och lät gestalten sjunka samman.

Då hördes gnolandet af en kvinnoröst inne i dunklet. Steg nalkades under träden.

Det var som hade diktaren vidrörts af ett trollspö.

En ung flicka steg öfver skugggränden ut i det hvita skimret. Hennes gång var glidande, lättsinnig; hennes ansikte vackert, men visst icke ovanligt. Hennes dräkt var öfverlastad med en mängd billigt bjäfs, band och girandoller, och

hon hade ett sätt att knycka på nacken som en kammarsnärta.

Med framsträckta händer ilade diktaren henne till mötes. Allt hos honom lyste nu och spelade. Ögonen brunno med mörk eld, men kring munnen låg ett skälmskt, intagande leende. Hans rörelser blefvo fulla af lif och behag. En vacker tacksamhet förklarade hans ansikte. Han nödgade henne att ta plats på mossan vid sin sida.

Hon satte sig kokett till motvärn och sade:

— Först skall ni göra en vers till mig!

Han såg på henne, han såg på månskenet öfver parken, som nyss tyckts honom så kallt som en liksveping, men nu skimrade som en brudslöja. Han strök sig öfver ögonen som för att öfvertyga sig om, att det verkligen var han, som förunnades upplefva denna stund.

Hon blef otålig, drog sin hand ur hans och ville gå.

Då började han framsäga en af de underbara kännelserna, som stodo i boken med de blekgyllene pärmarna. Med blicken i kammarsnärtans biktade han dessa strofer, födda för att i hundratals år sätta förstenade hjärtan i brand, hugsvala olyckliga älskande. Hans röst var icke

stark eller skolad, och den skälfde alltmer af det patos, som genombrusade honom. Häpen, berusad af sin ingifvelses skönhet, behöll han icke makten öfver den — den slog öfver vid ett ord af kärleksjubel — —

I samma nu öfverröstades han af ett skratt, som klöf månskensstillheten, det var så plump och rått, att han kände sig störta utför en afgrund. Bland buskarna på andra sidan skymtade han ett vindbitet ansikte, som liknade en kusks, på en kort hals och ett par breda axlar. Den unga flickan vid hans sida flög upp, hon gaf sin munterhet öfver det lyckade putset fritt lopp och härmade med öfverdrifven känsla den rad han just läst. Så sprang hon öfver till den andre och han såg deras gestalter förenade försvinna i skuggan, medan de ännu skrattande och tisslande aflägsnade sig inåt parken.

Diktaren stod förstenad och såg efter dem. Hans ansikte var blekt som marmor. Men kring hans munvinklar spred sig plötsligt ett leende — det var bystens leende — det, som kommit henne att rysa. Detta leende kom alldeles inpå henne, det spred sig öfverallt, det besken världen med ett sällsamt svärmodigt, saknadstungt ljus. Hon

tog sig med händerna för barmen och slog med en smärtsam ansträngning upp ögonen.

Där voro näckrosorna, guldregnsträden, dammen, månskenet.

I hennes sköte låg den lilla blekgyllne boken, ur hvilken hon nyss hört de skönaste stroferna susa med hans egen röst. Men hon var ensam med bysten.

Hon läste åter inskriptionen om honom, som dog ung för så länge sedan. Kanske därför, att han bara var älskad af gudarna. Så steg hon upp för sockelns tre trappsteg och såg in i bystens anlete. Nu förstod hon hans leende.

Och den unga kvinnan lade sin mjuka arm kring bystens hals och tryckte sin friska, röda mun mot marmorläpparna.

INNEHÅLL.

Eros martyr	5
Vända	21
Den första kärleken	39
Blodig idyll	49
Den manliga stoltheten	69
Sälunda skref han till sin hustru	83
Undret	97
Rollmänskan	113
En fransman	125
TVÅ timmar	135
En själasörjare	149
Bror Niklas kryckor	163
Marmorleendet	173

